

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstoogmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

HIERARCHIE DER AFSTAMMINGEN OF GELIJKHEID VAN STATUTEN. (*)

1. Artikel 25 ⁽²⁾, tweede zin, van de Universele verklaring van de rechten van de mens van 10 december 1948, luidt :

« Tous les enfants qu'ils soient nés dan le mariage ou hors mariage, jouissent de la même protection sociale ».

De « Verklaring van de rechten van het kind », bij algemeenheid van stemmen aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties op 20 november 1959, sluit elke discriminatie steunend op de geboorte uit.

2. Welnu, bij nader toezien, kan men in de huidige Belgische wetgeving niet minder dan 11 verschillende « soorten » kinderen onderscheiden, die allen een min of meer verschillend statuut bezitten :

1. *Het wettig kind*, d.i. het kind uit het huwelijk geboren. Beide ouders kunnen met het kind in gezinsverband samenleven, zij kunnen evenwel ook feitelijk gescheiden, van tafel en bed gescheiden of uit de echt gescheiden zijn ; één van hen of beiden kunnen overleden zijn ; dit alles heeft een weerslag op de toestand van het kind.

2. *Het door adoptie gewettigd kind*, in principe door beide echtgenoten, uitzonderlijk door één van beide.

3. *Het gewettigd kind*, door of tijdens het huwelijk van zijn natuurlijke ouders.

4. *Het aangenomen kind*, door beide natuurlijke ouders, door één natuurlijke ouder of door een derde.

5. *Het erkend natuurlijk kind*, door beide natuurlijke ouders of door één van hen.

6. *Het natuurlijk kind waarvan de afstamming bij vonnis is vastgesteld*, door onderzoek naar het moederschap en/of naar het vaderschap.

7. *Het gewoon natuurlijk kind*.

8. *Het overspelig kind*, a matre of a patre.

9. *Het overspelig kind waarvan de afstamming bij vonnis is vastgesteld*.

10. *Het bloedschennig kind*.

11. *Het bloedschennig kind waarvan de afstamming bij vonnis is vastgesteld*.

Het is duidelijk dat wij in het huidige Belgisch recht ver verwijderd zijn van de gelijkheid van statuten.

3. Dit verslag omvat drie hoofdstukken :

in het eerste hoofdstuk wordt de rechtstoestand in Belgisch recht beschreven van :

- A. het wettig kind ;
- B. het natuurlijk kind ;
- C. het bloedschennig en overspelig kind ;
- D. het aangenomen kind ;
- E. het door aanneming gewettigd kind ;
- F. het gewettigd kind.

In het tweede hoofdstuk wordt de rechtstoestand geschetst van het natuurlijk kind in de Franse, Duitse en Nederlandse wetgevingen, die het voorwerp waren van recente hervormingen.

Het derde hoofdstuk is gewijd aan voorstellen voor de hervorming van het Belgisch afstammingsrecht in de richting van een vereenvoudiging van het afstammingsrecht en van meer gelijkheid tussen de verschillende afstammelingen.

I. Het huidige Belgisch recht.

A. Het statuut van wettig kind.

4. Het kind heeft de staat van wettig kind wanneer zijn vader en moeder met elkaar gehuwd waren op de dag van zijn verwekking. Die afstamming wordt voor wettig gehouden omdat naar de huidige wetgeving, het huwelijk alleen een regelmatig gezin en familiale banden doet ontstaan. « L'enfant n'est pas légitime parce qu'il a été conçu dans le mariage ; il ne l'est pas davantage parce qu'il est né pendant le mariage. L'enfant est légitime parce qu'il fait partie de ce groupe social que constitue la famille. La légitimité est l'état de l'enfant dont la filiation n'est pas seulement source d'un rapport de parenté, lien entre lui et ses père et mère, mais encore d'un rapport de famille » ⁽¹⁾.

5. Hier wordt niet verder uitgeweid over het bewijs van de wettige afstamming — andere verslaggevers deden het reeds —, noch over de gevolgen van de wettige afstamming.

« La légitimité apparaît comme la source d'effets juridiques extrêmement importants. Presque tout le droit des Personnes, celui des Successions, celui des Donations, établissent à tout moment des distinctions selon la nature de la filiation. Il est même presque vain de vouloir mentionner toutes les règles du Code civil qui sont influencées

par la qualité du lien de parenté. Que ce soit à propos des actes de l'état civil, du consentement des parents au mariage de leurs enfants, à propos même des empêchements au mariage résultant du lien de parenté ou d'alliance, qu'il soit question de la preuve ou des effets de la filiation, des règles organiques de la tutelle, de la vocation successorale ou de la capacité de recevoir à titre gratuit, chaque fois, le législateur édicte des règles différentes selon qu'il s'agit d'un enfant légitime, d'un enfant naturel, d'un enfant adultérin. Et chaque fois, la légitimité se révèle pour l'enfant une source d'avantages certains et évidents » (2).

B. Het statuut van het natuurlijk kind.

6. Het kind heeft de staat van natuurlijk kind wanneer de ouders niet gehuwd waren op het oogenblik van de verwekking en van de geboorte, maar niets dat huwelijk belette.

« Het natuurlijk kind heeft geen vooraf vaststaande staat. Het moet deze staat weten te beekmen of deze staat moet hem achteraf verleend worden. De loutere biologische relatie tussen verwekker en verwekte wordt door de wet niet erkend en heeft geen enkel juridisch gevolg... De afstamming van het natuurlijk kind ten overstaan van zijn verwekker kan rechtens alleen blijken uit de erkenning, vrijwillige rechtshandeling van de verwekker, of uit een gerechtelijke beslissing die rechtstreeks of louter toevallig maar noodzakelijk, deze afstamming vaststelt. Vereist is dat het natuurlijk feit der geboorte en de onloochenbare feitelijke bloedgemeenschap tussen verwekker en kind, wordt omgezet in een juridisch feit waaruit erga omnes blijkt dat iemand het kind is van een ander » (3).

Men onderscheidt derhalve:

- a) Het natuurlijk kind waarvan de afstamming is bewezen (erkend natuurlijk kind);
 - door de erkenning door de onwettige vader en/of moeder;
 - door een vonnis gewezen op een rechtsvordering tot inroeping van staat strekkende tot onderzoek van het moederschap of van het vaderschap;
 - onrechtstreeks door een ander vonnis.
- b) Het natuurlijk kind waarvan de afstamming niet is vastgesteld (gewoon natuurlijk kind).

c). Het erkend natuurlijk kind.

7. De gevolgen van de vastgestelde natuurlijke afstamming zijn onafhankelijk van de manier waarop ze is vastgesteld (4).

Het statuut van het erkend natuurlijk kind verschilt sterk van dit van het wettig kind en wordt deels door de wetgever zelf, deels door rechtspraak en rechtsleer georganiseerd.

1. Verwantschap.

Principieel doet de natuurlijke afstamming slechts verwantschap ontstaan in de rechte lijn en in de eerste graad (5). Deze fundamentele regel is betwistbaar, al ware het maar ingevolge de vele uitzonderingen die aangenomen worden, onder meer in het erfrecht (art. 759 en 766 B.W.), terzake huwelijksbeletsels (art. 162 B.W.) en onderhoudsverplichting (Cass. 18 januari 1924, Pas. 1924, I, 137). Vast staat dat het natuurlijk kind niet in de familie van zijn natuurlijke ouder binnentreedt.

2. Erfrecht.

9. Het erfrecht van de natuurlijke kinderen wordt ge-

regeld door de artikels 756 tot 766 van het Burgerlijk wetboek. Het natuurlijk kind is geen erfgenaam (art. 756 B.W.); het is een onregelmatige erfopvolger die niet over de saisine beschikt. Het heeft echter een werkelijk erfrecht en niet een gewone schuldvordering. Het heeft een reservatair erfdeel (6).

Zijn erfdeel is kleiner dan dit van het wettig kind.

Indien zijn vader of moeder wettige kinderen nalieten, is het erfdeel van het natuurlijk kind 1/3 van het erfdeel dat het had gekregen ware het wettig geweest. Indien zijn vader of moeder geen descendente nalieten, maar ascendenten of broers of zusters, bedraagt het erfdeel van het natuurlijk kind 1/2 van dit van een wettig kind.

Indien zijn vader of moeder andere bloedverwanten in erfelijke graad nalieten, bedraagt dit erfdeel 3/4 van het erfdeel van een wettig kind.

Slechts als zijn vader of moeder geen erfgerrechtigde verwanten nalieten erft het natuurlijk kind, zoals het wettig kind, alles (art. 757-58 B.W.).

Vader of moeder kunnen dit erfrecht van het natuurlijk kind nog halveren door een schenking tijdens hun leven met uitdrukkelijk beding het erfdeel te herleiden tot beloop van de schenking (art. 761 B.W.).

3. Onderhoudsverplichting.

10. Het natuurlijk kind waarvan de afstamming wettelijk is vastgesteld kan aanspraak maken op de uitvoering van de verplichtingen voorzien in artikel 203 B.W. « Qui fait l'enfant doit le nourrir ». De gewone onderhoudsverplichting van art. 205-211 B.W. bestaat ook tussen natuurlijke ouders en kinderen. Deze verplichting blijft in principe beperkt tot de eerste graad. Dit wordt niet betwist voor zover men opklimt van het kind tot zijn ouders: de wettige ouders van de natuurlijke vader of moeder zijn geen onderhoud verschuldigd aan het natuurlijk kind. Het punt te weten of de verplichting zich uitstrekt tot de wettelijke afstammelingen van het natuurlijk kind is betwist (8).

4. Naam.

11. De verkrijging van de familienaam is een gevolg van de afstamming. Het natuurlijk kind dat enkel door de moeder werd erkend (vrijwillig of gedwongen) draagt de naam van de moeder.

Het natuurlijk kind dat alleen door de vader of door vader en moeder werd erkend, draagt de naam van de vader, ook al geschiedde de erkenning door de vader dan nog na de erkenning door de moeder (9).

5. Nationaliteit.

12. Het gewone principe van *ius sanguinis* geldt.

Het natuurlijk kind verwerft de nationaliteit van de ouder die het vrijwillig of gedwongen erkend heeft. Werd het door beide ouders erkend dan bezit het de nationaliteit van de ouder die het het eerst erkende. Bij gelijktijdige erkenning verkrijgt het de nationaliteit van de vader (10).

6. Schenkingen en testamenten.

13. Het natuurlijk kind kan bij schenking of testament niet meer dan zijn erfdeel verkrijgen (art. 908 B.W.). Het moet wat het ontvangen heeft aanrekenen op zijn erfdeel (art. 760 B.W.).

7. Huwelijksbeletsels.

14. Het huwelijk is verboden tussen alle natuurlijke bloedverwanten in de rechte opgaande en nederdalende

lijn (art. 161 B.W.): Het huwelijk is verboden tussen natuurlijke broeder en zuster (art. 162 B.W.).

Andere huwelijksbeletsels bestaan voor natuurlijke kinderen niet.

8. *Toestemming der ouders tot het huwelijk van het natuurlijk kind (art. 158 B.W.).*

15. Het erkend natuurlijk kind moet de toestemming van de ouder die het erkende hebben.

Hebben beide ouders het kind erkend en verschillen ze van mening, dan beslist de jeugdrechtbank met inachtneming van het belang van het kind.

Is de erkennende ouder overleden, afwezig of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven dan is de toestemming van de voogd nodig (art. 159 B.W.). Het natuurlijk kind heeft immers geen grootouders maar sedert de wet van 7 maart 1938 wel een voogd. Wanneer de toestemming tot het huwelijk wordt geweigerd, kan de jeugdrechtbank, op vordering van de procureur des Konings, het kind toestemming verlenen om een huwelijk aan te gaan, als zij de weigering een misbruik acht te zijn (art. 160 ^{bis} B.W.).

De regels betreffende de akten van eerbied gelden voor de erkende natuurlijke kinderen die de volle leeftijd van 25 jaar niet hebben bereikt (art. 158 B.W.).

9. *Ouderlijke macht.*

16. Het burgerlijk wetboek organiseert de ouderlijke macht alleen voor de wettige kinderen. De ouderlijke macht wordt aan de natuurlijke ouders echter door rechtspraak en rechtsleer principieel toebedeeld, en dit onafhankelijk van de voogdij.

Wanneer het natuurlijk kind door beide ouders werd erkend en beide nog in leven zijn, bestaat de ouderlijke macht alleen. Wanneer het natuurlijk kind door één ouder werd erkend of wanneer één van de erkennende ouders is overleden bestaan ouderlijke macht en voogdij samen. Wanneer beide ouders overleden zijn oefent de voogd de ouderlijke macht uit, echter onder toezicht van de familieraad (¹¹). Wanneer beide ouders het natuurlijk kind hebben erkend, oefenen zij de ouderlijke macht op gelijke voet uit; de wil van de vader is niet doorslaggevend in geval van onenigheid (vgl. 373 B.W.).

10. *Voogdij.*

17. Een natuurlijk kind dat door zijn beide ouders werd erkend wordt niet onder voogdij gesteld wanneer beide ouders nog in leven zijn. De voogdij over een natuurlijk kind dat door een van zijn ouders erkend is, behoort van rechtswege aan deze ouder.

Wanneer een natuurlijk kind door zijn beide ouders erkend is en een van hen komt te overlijden, komt de voogdij van rechtswege toe aan de overlevende ouder (art. 396 ^{bis} B.W.).

Wanneer een natuurlijk kind, door beide ouders erkend, minderjarig en niet ontvoogd achterblijft zonder vader, en zonder moeder, en zonder door een door de vader of de moeder gekozen voogd, voorziet de familieraad in de benoeming van een voogd (art. 405 B.W.).

11. *Bijzonder geval: de regel van artikel 337 B.W.*

«De erkenning tijdens het huwelijk door een van de echtgenoten gedaan ten voordele van een natuurlijk kind dat hij vóór zijn huwelijk heeft gehad bij een ander persoon dan zijn echtgenoot, kan noch aan deze laatste, noch aan de uit dit huwelijke geboren kinderen nadeel toebrengen.

Het kind heeft niettemin altijd het recht te worden onderhouden en opgevoed op kosten van zijn ouder ».

Artikel 337 B.W. werd door H. De Page omschreven als «le dernier rempart qui protège la famille légitime contre la montée envahissante de la famille naturelle» (¹²). Het doel van deze bepaling is inderdaad de wettige familie te beschermen.

Het natuurlijk kind dat in dergelijke omstandigheden werd erkend behoudt alleen een recht op onderhoud.

Besluit.

19. Een erkend natuurlijk kind kan geen aanspraak maken op de rechten van een wettig kind (art. 338 B.W.).

b. Het niet-erkend natuurlijk kind.

20. Het natuurlijk niet-erkend kind is met niemand door een (wettelijke) band van afstamming verbonden. Het heeft dan ook geen familierechten, wel persoonlijkheidsrechten.

Wet, rechtspraak en rechtsleer bevatten wel enkele regels in verband met zijn statuut:

1. *Naam.*

21. Het niet-erkend natuurlijk kind kan geen aanspraak maken op een familienaam.

De naam van de moeder moet echter in de geboorteakte vermeld worden (¹³). Op grond daarvan geeft de ambtenaar van de burgerlijke stand het meestal die naam van de moeder (¹⁴).

2. *Nationaliteit.*

22. Natuurlijke niet-erkende kinderen in België geboren zijn Belgen. Luidens artikel 1 van de gecoördineerde nationaliteitswetten (K.B. 14 december 1932) is het kind in België uit wettelijk onbekende ouders geboren immers Belg. De wet vermoedt dat die kinderen in België geboren zijn uit Belgische ouders. Ze zijn dus Belg door geboorte (¹⁵).

3. *Toestemming der ouders tot het huwelijk van het niet-erkend natuurlijk kind.*

23. Het niet-erkend natuurlijk minderjarig kind heeft de toestemming van zijn voogd nodig (art. 159 B.W.).

Het meerderjarig niet-erkend natuurlijk kind huwt vrij.

4. *Voogdij.*

24. Het niet-erkend natuurlijk minderjarig kind staat onder de voogdij door de familieraad opgedragen (art. 405 B.W., zoals gewijzigd door de wet van 7 maart 1938).

5. *Schenkingen en testamenten.*

25. De beperking van artikel 908 B.W. is niet toepasselijk op het niet-erkend natuurlijk kind (¹⁶), dat kan gelijkgesteld met een derde.

26. — 6. Verwantschap, erfrecht, huwelijksbeletsels en het gewone recht op levensonderhoud bestaan niet in hoofde van het niet-erkend natuurlijk kind, gezien zijn afstamming niet vaststaat.

Wel bestaat, wat het levensonderhoud betreft, een natuurlijke verbintenis, die in burgerlijke verbintenis kan omgezet worden (¹⁷). Het niet-erkend natuurlijk kind beschikt niet over de vordering van artikel 340 b B.W., vermits dat artikel veronderstelt dat de moederlijke afstamming bewezen is.

C. Het bloedschennig en overspelig kind.

27. Een kind is overspelig wanneer een van zijn ouders (of beiden) gehuwd was met een derde ten tijde van de verwekking.

Een kind is bloedschennig wanneer zijn ouders bloed- of aanverwanten in een verboden graad zijn, die geen ontheffing van huwelijksverbod kunnen verkrijgen⁽¹⁸⁾.

28. — a) Niemand mag het initiatief nemen rechtstreeks overspelige of bloedschennige afstamming vast te stellen (art. 335 en 342 B.W.) omdat niemand uit eigen vrije wil en met die enkele bedoeling de openbare zedelijkheid mag schenden.

b) Dit absoluut wettelijk verbod verhindert evenwel niet dat overspelige of bloedschennige afstamming onomstootbaar erga omnes kan worden vastgesteld op toevallige wijze, onder meer door:

— een vonnis van ontkenning van het vaderschap, waarbij de moederlijke overspelige afstamming wordt vastgesteld;

— een vonnis dat een bloedschennig huwelijk vernietigt waaruit kinderen werden geboren;

— een vonnis dat een huwelijk vernietigt wegens bigamie;

— wanneer een wettelijk verboden onderzoek naar het vaderschap of naar het moederschap door de rechter werd toegelaten en aldus een in kracht van gewijsde gegaan vonnis een overspelige of bloedschennige afstamming vaststelt⁽¹⁹⁾.

29. — c. Sedert de wet van 10 februari 1958 kan de afstamming van overspelige kinderen in één uitzonderlijk geval rechtstreeks vastgesteld worden: «wanneer het vorig huwelijk het voorwerp is geweest van een rechtspleging tot echtscheiding of tot scheiding van tafel en bed en het kind geboren is driehonderd dagen na het proces-verbaal bedoeld in artikel 1258 G. Wb. of na de verklaring bedoeld in artikel 1289 G. Wb. (artikels 331, lid 2 en 335 wat de vrijwillige erkenning betreft, artikel 342 a wat de gedwongen erkenning betreft). Er zijn twee bijkomende voorwaarden:

1. machtiging van de rechtbank;
2. geen vroeger bezit van staat van wettig kind.

30. Wat het statuut van de overspelige kinderen betreft, kan volgend onderscheid gemaakt worden:

1. Het overspelig kind geboren driehonderd dagen na de wettelijke vaststelling van de scheiding van de echtgenoten tijdens een geding van echtscheiding of van scheiding van tafel en bed. Dit kind kan erkend worden of gewettigd worden en verkrijgt dan het statuut van een erkend natuurlijk kind of van een gewettigd kind.

2. Het overspelig kind waarvan de afstamming toevallig werd vastgesteld:

Dit kind beschikt over de onderhoudsvordering van artikel 340 b B.W. en over een vordering tot onderhoud tegen de nalatenschap van zijn ouders (artikel 762-764 B.W.). Wanneer zijn vader of moeder het een ambacht hebben laten leren of het tijdens hun leven levensonderhoud hebben verzekerd, verliest het echter zijn aanspraak.

Vermits de afstamming vaststaat, beschikt dit kind in principe over de gewone onderhoudsvorderingen van artikel 203 en 205 e.v. B.W.⁽²⁰⁾. Het overspelig kind a matre erkent men het recht de naam van zijn moeder te dragen⁽²¹⁾.

3. Het overspelig kind waarvan de afstamming niet werd vastgesteld.

Dit kind bezit alleen de onderhoudsvordering van artikel 340 b.

31. Wat de bloedschennige kinderen betreft, kan even-

eens een onderscheid gemaakt worden:

1. Het bloedschennig kind waarvan de ouders mits opheffing van het huwelijksverbod hadden kunnen trouwen.

Dit kind heeft het statuut van een natuurlijk kind (al of niet erkend).

2. het bloedschennig kind waarvan de afstamming toevallig werd vastgesteld. Dit kind heeft hetzelfde statuut als het overspelig kind waarvan de afstamming toevallig werd vastgesteld (met uitzondering van het recht op naam).

3. Het bloedschennig kind waarvan de afstamming niet werd vastgesteld.

Dit kind bezit alleen de onderhoudsvordering van artikel 340 b.

D. Het aangenomen kind.

32. «De adoptie is een vormelijk contract dat, na homologatie door de gerechterlijke overheid bij een beslissing waarvan het beschikkend gedeelte aan de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt ter hand gesteld door overschrijving in zijn registers, tussen adoptant en aangenomen kind banden schept van fictieve afstamming met wettelijk bepaalde gevolgen»⁽²²⁾.

Het voordeel van het aangenomen kind door het scheppen van een fictieve afstamming is het voornaamste doel van de adoptie.

Ten tijde van de wet van 10 februari 1958 achtte men het onvoldoende aan het natuurlijk kind een beter wettelijk statuut te verschaffen ten overstaan van zijn natuurlijke ouder. Het leek wenselijk dat dit zou gebeuren in gezinsverband. Bovendien leek het aangewezen dat alle kinderen die in eenzelfde gezin verblijven, hoewel geboren uit soms meerdere bedden, op gelijke voet zouden gesteld worden. De adoptievoorwaarden werden dan ook versoepeld in geval het de adoptie betrof van een kind met een bewezen afstamming ten overstaan van één der echtgenoten, door beide echtgenoten tegelijk of door de andere echtgenoot⁽²³⁾.

33. De wet van 21 maart 1969 bevestigde deze tendens.

1. «Indien de geadopteerde een natuurlijk kind van de adoptant is, of een wettig, natuurlijk of adoptief kind van diens echtgenoot zelfs wanneer deze overleden is, is het voldoende dat de adoptant de leeftijd van 21 jaar heeft bereikt en 10 jaar ouder is dan de geadopteerde (art. 345, § 2.2 B.W.).

Dezelfde regels moeten, bij analogie, gelden bij adoptie door echtgenoten van een natuurlijk kind van één der echtgenoten of van beiden. Het bewijs moet voorliggen dat de natuurlijke afstamming wettelijk toelaatbaar vastgesteld werd.

Bevreemdend is wel dat de natuurlijke ouder van het kind niet verplicht is dit kind eveneens te adopteren wanneer het door de echtgenoot wordt aangenomen. Het komt onverantwoord voor dat een kind, dat in het gezin van zijn natuurlijke ouder leeft, een gunstiger familiaal statuut zal genieten ten aanzien van de adoptant dan van zijn bloed-eigen ouder⁽²⁴⁾.

34. 2. In alle andere gevallen, zoals adoptie van een erkend natuurlijk kind door een derde, adoptie van een niet erkend natuurlijk kind, van een overspelig of een bloedschennig kind door zijn ouder of ouders of door een derde, geschiedt de adoptie onder de gewone voorwaarden: de adoptant moet ten minste 15 jaar ouder zijn dan de geadopteerde; hij moet de leeftijd van 35 jaar hebben bereikt zo hij alleen adopteert; zo twee echtgenoten tegelijk adopteren moet ieder van hen, of één van hen indien zij meer dan 5 jaar gehuwd zijn, de leeftijd van 30 jaar hebben bereikt (art. 345, § 1 en § 2, 1° B.W.).

Op te merken valt dat een natuurlijk kind dat door zijn beide ouders werd erkend, zolang ze niet met elkaar getrouwd zijn, slechts door één hunner kan geadopteerd worden. Artikel 346 B.W. bepaalt immers dat niemand kan geadopteerd door meer dan één persoon, behalve door twee echtgenoten.

Statuut van het aangenomen kind.

De gevolgen van de adoptie worden geregeld door de artikels 357 tot 366 B.W.

1. Verwantschap.

35. De band van verwantschap die uit de adoptie ontstaat strekt zich uit tot de wettige afstammelingen van de geadopteerde.

2. Naam. (art. 358-360 B.W.)

36. Door de adoptie verkrijgt de geadopteerde, in plaats van zijn naam, die van de adoptant of, in geval van gelijktijdige adoptie door twee echtgenoten, die van de man.

Partijen kunnen evenwel overeenkomen dat de geadopteerde zijn naam zal behouden, gevolgd door die van de adoptant of van de adopterende man.

3. Nationaliteit.

37. Geadopteerde kinderen behouden hun nationaliteit van afkomst, ongeacht de nationaliteit van de adoptant.

4. Ouderlijke macht. (art. 361 B.W.)

38. De adoptant is ten aanzien van de geadopteerde bekleed met de rechten van de ouderlijke macht.

Wanneer iemand een minderjarige adopteert die geen wettig of adoptief kind is van zijn echtgenoot, wordt in de voogdij voorzien.

Wanneer de adoptie is gedaan door twee echtgenoten of wanneer de geadopteerde een wettig of adoptief kind is van de echtgenoot van de adoptant, worden de rechten van de ouderlijke macht door beide echtgenoten gezamenlijk uitgeoefend overeenkomstig de regels op wettige ouders toepasselijk.

5. Huwelijksbeletsels. (art. 363 B.W.)

39. Het huwelijk is verboden :

- tussen de adoptant en de geadopteerde of zijn afstammelingen ;
- tussen de geadopteerde en de echtgenoot van de adoptant en, omgekeerd, tussen de adoptant en de echtgenoot van de geadopteerde ;
- tussen de geadopteerde en de kinderen van de adoptant ;
- tussen de adoptieve kinderen van eenzelfde adoptant.

6. Levensonderhoud. (art. 364 B.W.)

40. De adoptant is levensonderhoud verschuldigd aan de geadopteerde en aan diens wettige afstammelingen.

De geadopteerde en diens wettige afstammelingen zijn levensonderhoud verschuldigd aan de adoptant.

De onderhoudsverplichting blijft bestaan tussen de geadopteerde en zijn ouders ; dezen zijn aan de geadopteerde echter alleen dan levensonderhoud verschuldigd, indien hij dit niet kan verkrijgen van de adoptant.

7. Erfrecht. (art. 365-366 B.W.)

41. De geadopteerde en zijn wettige afstammelingen

behouden al hun erfrecht in hun oorspronkelijke familie. Zij verkrijgen geen recht van erfopvolging op de goederen van de bloedverwanten van de adoptant. Maar zij hebben op de nalatenschap van de adoptant dezelfde rechten als een wettig kind of zijn wettige afstammelingen daarop zouden hebben.

8. Artikel 362 B.W.

42. De erkenning door de adoptant, of een derde en de wettiging door een derde hebben, indien ze na de adoptie geschieden, slechts gevolgen voor zover ze niet in strijd zijn met die van de adoptie ⁽²⁵⁾.

De wettiging door de adoptant en zijn echtgenoot, door de adopterende echtgenoten of een van hen die weduwnaar of weduwe is geworden en zijn nieuwe echtgenoot maakt een einde aan de gevolgen van de adoptie.

E. Het door aanneming gewettigd kind.

43. Wettiging door adoptie kan geschieden door niet van tafel en bed gescheiden echtgenoten die gezamenlijk handelen.

Bij uitzondering kan ze geschieden door één gehuwde .

a) door de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de wettige vader of moeder van het kind.

b) na het overlijden van een der echtgenoten die door adoptie hebben gewettigd, door de persoon met wie de overlevende echtgenoot hertrouwd is.

De voorwaarden gesteld inzake adoptie zijn ook toepasselijk inzake wettiging door adoptie. Aldus geniet degene die een natuurlijk of adoptief kind wettigt door adoptie van gunstiger voorwaarden.

Alleen een minderjarige kan echter gewettigd worden door adoptie.

44. Statuut van het door adoptie gewettigd kind.

« De wettiging door adoptie verleent aan het kind en zijn afstammelingen hetzelfde statuut en dezelfde rechten en verplichtingen als die welke zij zouden hebben indien het kind geboren was uit het huwelijk van diegenen die het door adoptie hebben gewettigd (art. 370, § 1 B.W.) ».

Het door adoptie gewettigd kind heeft dus het statuut van een wettig kind, temeer daar de wettiging door adoptie, zoals de geboorte, onherroepelijk is (art. 370, § 5 B.W.) ⁽²⁶⁾.

De kinderen die door adoptie gewettigd zijn houden op tot hun oorspronkelijke familie te behoren. Alleen de huwelijksbeletsels blijven bestaan (art. 370, § 1, lid 2 B.W.).

F. Het gewettigd kind.

45. De wettiging bestaat van oudsher. « La légitimation est, au point de vue moral et social, une institution utile et féconde... La légitimation apparaît... comme une prime au mariage. L'avantage des enfants est évident, et la société y trouve son compte également, puisqu'elle fait disparaître une union irrégulière » ⁽²⁷⁾.

Sedert de wet van 10 februari 1958 onderscheidt men in België, naast de wettiging door het huwelijk de wettiging « post nuptias ».

Buiten het huwelijk geboren kinderen worden gewettigd door het opvolgend huwelijk van hun ouders, wanneer dezen hen wettelijk hebben erkend vóór hun huwelijk, of hen erkennen in de akte van huwelijksvoltrekking (art. 331, lid 1). Wanneer de ouders of één van hen na de voltrekking van hun huwelijk een kind hebben erkend kan de wettiging door de rechtbank van eerste aanleg worden uitgesproken (art. 331 bis).

Bloedschennige kinderen kunnen gewettigd worden als aan hun ouders ontheffing werd verleend van het verbod om met elkaar te trouwen (art. 331 en 342 B.W.).

Overspelige kinderen kunnen gewettigd als zij kunnen erkend worden en alleen met machtiging van de rechtbank (art. 331 B.W.).

46. Statuut van het gewettigd kind.

De gewettigde kinderen hebben dezelfde rechten en verplichtingen als de uit het huwelijk gesproten kinderen (art. 333 B.W.).

De assimilatie van wettig en gewettigd kind is nochtans niet volledig om twee redenen :

a. de wettiging geschiedt zonder terugwerkende kracht. Het gewettigd kind zal derhalve niet erven in vóór de wettiging opgevallen nalatenschappen ⁽²⁸⁾.

b. de wettiging kan gemakkelijker betwist worden.

« Pratiquement une légitimation est contestée par la voie d'une action en contestation dirigée contre l'une des deux reconnaissances qui lui servent de supports. Or, on sait que la contestation de la reconnaissance d'enfant naturel est ouverte bien plus largement que le désaveu de paternité légitime et sans condition de délai. De là, une précarité particulière dans le statut de l'enfant légitimé » ⁽²⁹⁾.

La situation de l'enfant légitimé est très instable si, comme il arrive encore, des époux ont transgressé la loi en provoquant une « légitimation de complaisance » ⁽³⁰⁾.

II. Vergelijkend recht.

47. De wetgeving op de afstamming was in onze buurlanden het voorwerp van recente, min of meer grondige wijzigingen. In Nederland door de wet van 3 april 1969 tot invoering van het nieuw boek I, B.W. (in voege op 1 januari 1970).

In Duitsland door het « Gesetz über die rechtliche Stellung der nichtehelichen Kinder » van 19 augustus 1969 (in voege op 1 juli 1970).

In Frankrijk door de « Loi du 3 janvier 1972 sur la filiation » (in voege op 1 augustus 1972).

Al deze wetten hebben een verbetering van het statuut van het natuurlijk kind tot doel.

A. Nederlands recht.

1. Natuurlijk kind.

48. Een onwettig kind heeft de staat van natuurlijk kind van zijn moeder. Het verkrijgt door erkenning de staat van natuurlijk kind van zijn vader.

Onder de vader van een natuurlijk kind wordt verstaan hij die het kind heeft erkend (art. 221 B.W.).

Een onwettig kind komt met zijn moeder in familierechtelijke betrekking te staan op het tijdstip van zijn geboorte en met zijn vader op het tijdstip van de erkenning (art. 222 B.W.).

In Nederland heeft dus elk onwettig kind de staat van natuurlijk kind van zijn moeder, d.w.z. dat het tot zijn moeder in familierechtelijke betrekking staat ⁽³¹⁾. Deze regel maakt toepassing van artikel 1 van de Overeenkomst van Brussel van 12 september 1962 betreffende de vaststelling van de familierechtelijke betrekking tussen het onwettig kind en zijn moeder, die in Nederland reeds van kracht is sinds 23 april 1964 ⁽³²⁾.

Het onwettig kind kan door de vader erkend worden ; erkenning door een ander dan de verwekker is geoorloofd (zie art. 221, 2). Nietig is de erkenning :

— gedaan door een man die gehuwd was tijdens het conceptietijdvak (overspelige kinderen) zolang dit overspelige huwelijk voortduurt ;

— gedaan door een man die niet met de moeder zou mogen trouwen wegens te nauwe bloedverwantschap (bloedschennige kinderen) ⁽³³⁾ ;

— gedaan zonder schriftelijke toestemming van de moeder en/of van het meerderjarig kind (art. 224 B.W.).

49. De gedwongen erkenning (onderzoek naar het vaderschap) werd in het nieuwe boek I geschrapt, omdat tussen moeder, kind en hem die het kind gedwongen heeft erkend geen gezinsverband bestaat. Het natuurlijk kind staat onder voogdij ; de moeder heeft daarin de overwegende rol (zie art. 287-291 B.W.).

Wat het erfrecht van de natuurlijke kinderen betreft zijn de oude discriminerende bepalingen vooralsnog van kracht (zie art. 910 B.W.). Alleen de bepaling dat natuurlijke kinderen, indien er ook wettige zijn, uit de uiterste wilsbeschikking van hun ouders niet meer mogen genieten dan hun intestaat erfdeel (vroeger art. 995 B.W.) werd afgeschaft ⁽³⁴⁾. Het ontwerp boek 4 nieuw B.W. (Erfrecht) stelt de natuurlijke kinderen erfrechtelijk volkomen gelijk met wettige kinderen.

2. Gewettigd kind.

50. Een natuurlijk kind wordt gewettigd, wanneer het door de echtgenoot van de moeder wordt erkend hetzij voor of staande het huwelijk, hetzij na ontbinding van het huwelijk door overlijden van de moeder (art. 214 B.W.).

Indien na de erkenning van het kind het voorgenomen huwelijk van zijn ouders door de dood van een van hen onmogelijk is geworden, kunnen aan de Koning brieven van wettiging worden verzocht. Het verzoek kan zowel door de langstlevende ouder als, na diens overlijden, door het kind worden gedaan. Het verzoek om brieven van wettiging kan ook worden gedaan, indien de man die, kennis dragende van haar zwangerschap, voornemens was met de moeder te huwen, voor de geboorte van het kind is overleden zonder het te hebben erkend (art. 215).

Wettiging staat in Nederland dus ruimer open dan in België. Het kind dat voor of staande het huwelijk van zijn ouders gewettigd is, heeft de staat van wettig kind te rekenen van de huwelijksvoltrekking (art. 217 B.W.).

3. Aangenomen kind.

51. De Nederlandse wet kent slechts één vorm van adoptie ⁽³⁵⁾. De adoptie geschiedt door uitspraak van de rechtbank op verzoek van een echtpaar (art. 227.1). Zij moet zowel uit het oogpunt van de verbreking van de banden met de ouders als uit het oogpunt van de bevestiging van de banden met de adoptanten in het kennelijk belang van het kind zijn (art. 227.2). Alleen minderjarigen kunnen geadopteerd worden (art. 228 a).

Een natuurlijk kind kan niet geadopteerd worden door zijn ouders. Artikel 228 b B.W. voorziet immers als voorwaarde voor adoptie dat het kind niet is een wettig of natuurlijk kind van een van hen.

Door adoptie verkrijgt de geadopteerde de staat van wettig kind van de « adoptiefouders » en houden de familierechtelijke betrekkingen tussen de geadopteerde en zijn bloed- en aanverwanten in de opgaande en de zijlinie op te bestaan (art. 229 B.W.). De adoptie geschiedt zonder terugwerkende kracht (art. 230) en is herroepbaar op verzoek van de geadopteerde (art. 231).

B. Duits recht. ⁽³⁶⁾

1. Natuurlijk kind.

52. Artikel 6, lid 5 van de Duitse grondwet van 1949 bepaalde dat de wetgever de gelijkheid tussen onwettige en wettige kinderen moest verwezenlijken.

Het BGB kende reeds een eenvormig statuut voor alle buiten huwelijk geboren kinderen : er werd geen onderscheid gemaakt tussen natuurlijke, bloedschennige of overspelige kinderen. Moederlijke en vaderlijke afstamming werden echter volkomen gescheiden :

— ten overstaan van zijn moeder bezat het onwettig kind het statuut van een wettig kind (oude § 1705 BGB). De

band van afstamming spruit rechtstreeks uit het feit van de geboorte, bewezen door de akten van de burgerlijke stand.

— het onwettig kind en zijn vader werden niet als verwant beschouwd (oude § 1589, al. 2 BGB). Het kind kon alleen aanspraak maken op onderhoudsgeld, beperkt wat duur (tot 16 jaar) en bedrag (overeenkomstig de sociale stand van de moeder) betrof, na een gerechtelijke vaststelling van het vaderschap. Het bewijs van dit vaderschap met beperkte gevolgen stond ruim open en een vermoeden bestond ten overstaan van elke man die tijdens de wettelijke periode met de vrouw samenwoonde.

De erkenning bestond in Duitsland niet ⁽³⁷⁾.

53. Op aansporing van het Bundesverfassungsgericht werd het Duitse afstammingsrecht met de grondwet in overeenstemming gebracht. Een volledige gelijkschakeling van het statuut van wettig en natuurlijk kind zou echter geen einde maken aan de feitelijke minderwaardigheidspositie van de natuurlijke kinderen. Daarom werden enkele bijzondere regels voor deze laatsten voorzien.

De wet van 19 augustus 1969 schaft § 1589, al. 2 BGB af.

§ 1589 BGB luidt nu: « Personen, deren eine von der anderen abstammt, sind in gerader Linie verwandt ». Voortaan bestaat er een band van afstamming tussen natuurlijke vader en natuurlijk kind. Het kind treedt nu ook in de familie van zijn vader, na « Vaterschaftsanerkennung » (§ 1600 b BGB) of « Gerichtliche Vaterschaftsfeststellung » (art. 1600 n BGB).

De erkenning vormt voortaan het normale bewijs van de afstamming. De toestemming van het kind, binnen de 6 maand, is vereist. De erkenning kan niet betwist worden door derden ⁽³⁸⁾.

De gerechtelijke vaststelling van het vaderschap kan geschieden op verzoek van het kind of van de man die het kind verwekte. Nu zij veel grotere gevolgen heeft, is haar bewijs moeilijker: het wettelijk vermoeden vervalt in geval van « ernstige twijfel ».

54. Erkenning en gerechtelijke vaststelling hebben, zoals in Frankrijk en België, dezelfde gevolgen.

Zo staat het onwettig kind, wat onderhoudsgeld en erfrecht betreft, op volstrekt gelijke voet met het wettig kind.

a. Naast de onderhoudsvordering van gemeen recht bestaat ten voordele van het natuurlijk kind, om praktische redenen, het « Regelunterhalt », een type-onderhoudspensioen dat door de vader aan het onwettig kind tot minimum 18 jaar verschuldigd is, als dit niet bij hem verblijft: het bedrag van dit bij dekreet vastgesteld « Regelunterhalt » stemt overeen met de som die in normale tijden aan het onderhoud van een kind, dat met zijn moeder een eenvoudig bestaan leeft, besteed wordt (§ 1615 f BGB).

b. Wrijvingen voorziende tussen het natuurlijk kind en de langstlevende echtgenoot en de wettige kinderen van de erflater, als het kind als erfgenaam in de nalatenschap zou optreden tezamen met hen, heeft de wetgever het onwettig kind uit de onverdeeldheid uitgesloten en het een vordering in geld gelijk aan de waarde van het erfdeel van een wettig kind gegeven (Erbersatzanspruch).

Verder voorziet de wet de mogelijkheid voor het onwettig kind om tussen zijn 21ste en 27ste jaar een aandeel in geld van zijn vader te vorderen (« Vorzeitiger Erbausgleich »).

Deze som moet het kind toelaten zich in het maatschappelijk leven in te werken. De vordering heeft tot gevolg dat vader en kind hun wederzijds erfrecht verliezen.

55. De wet van 19 augustus 1969 heeft de ongelijkheid in de verhouding tussen het natuurlijk kind en zijn moeder enerzijds, tussen het natuurlijk kind en zijn vader anderzijds niet volledig opgeheven. De positie van de natuurlijke moeder wordt versterkt: voortaan oefent zij alleen de

ouderlijke macht uit, naar het model van de weduwe die alleen het gemeenschappelijk kind opvoedt.

De vader bezit de ouderlijke macht niet (tenzij hij het kind wettigt); hij bezit zelfs geen bezoekerrecht (§ 1711 BGB).

Deze ongelijkheid tussen man en vrouw wordt aldus verklaard: uit ervaring blijkt dat het onwettig kind in de eerste plaats het kind van de moeder is; de vader, vrijgezel of a fortiori indien hij gehuwd is, interesseert er zich niet voor of kan het kind niet in zijn gezin opnemen ⁽³⁹⁾.

2. Gewettigd kind.

56. De Duitse wet kent twee vormen van wettiging:

a. de wettiging door navolgend huwelijk (Legitimation durch nachfolgende Ehe §§ 1719-1722 BGB)

b. de wettiging bij gerechtelijke beslissing

— op verzoek van de vader (Ehelicherklärung auf Antrag des Vaters §§ 1723-1740 BGB);

— op verzoek van het kind (Ehelicherklärung auf Antrag des Kindes §§ 1740a-1740g BGB).

57. a. De wettiging door navolgend huwelijk:

De grondvoorwaarden zijn:

— de geboorte buiten het huwelijk;

— een geldig huwelijk tussen vader en moeder;

— erkenning of gerechtelijke vaststelling van het vaderschap.

De gevolgen:

Het door huwelijk gewettigd kind heeft het statuut van wettig kind van de echtgenoten.

58. b. De wettiging bij gerechtelijke beslissing.

Op verzoek van de vader:

De grondvoorwaarden zijn:

— de geboorte buiten het huwelijk;

— de erkenning of de gerechtelijke vaststelling van het vaderschap;

— het formeel verzoek van de vader;

— de instemming van het kind, van de moeder van het kind (indien dit geen 21 jaar oud is) en van de echtgenote van de man (indien deze gehuwd is) ⁽⁴⁰⁾.

— de wettiging moet het belang van het kind dienen en er mogen geen ernstige bezwaren tegen zijn.

De voogdijrechtbank (Vormundschaftsgericht) spreekt de wettiging uit.

De gevolgen:

Het kind verkrijgt het statuut van wettig kind van de vader. De ouderlijke macht wordt aan de vader toevertrouwd, ten nadele van de moeder.

Op verzoek van het kind:

Grondvoorwaarden:

— de verloving van vader en moeder;

— de dood van vader of moeder;

— het formeel verzoek van het kind;

— de instemming van de overlevende ouder;

— de wettiging moet het belang van het kind dienen.

Gevolgen:

Het kind verkrijgt het statuut van wettig kind van de overlevende ouder.

De wettiging staat aldus in Duitsland veel ruimer open dan in België.

3. Aangenomen kind.

59. Een onwettig kind kan door zijn vader of zijn moeder aangenomen worden. Het bestaan van andere nakomelingen belet zulks niet (§ 1742a). Het aangenomen kind heeft ten opzichte van de adoptant het statuut van een wettig kind.

C. Frans recht.

1. Natuurlijk kind.

60. De wet van 3 januari 1972 ⁽⁴¹⁾ heeft het Franse afstammingsrecht, dat veel gelijkenis vertoonde met het onze, grondig gewijzigd.

In Frankrijk wordt ze betiteld als « loi sur l'égalité des enfants » ⁽⁴²⁾, « dominée par un principe fondamental, qui constitue une indiscutable rupture avec les conceptions traditionnelles de notre droit et qui revêt une valeur philosophique : le principe de l'égalité entre tous les enfants, qu'ils soient légitimes ou naturels, sans qu'il y ait lieu de distinguer, en principe, entre enfants » ⁽⁴³⁾.

Deze principiële stellingnamen zijn wel overdreven, alhoewel niet kan ontkend dat de wet een belangrijke stap in de richting van de gelijkheid van alle kindere heeft gezet.

Het gelijkheidsprincipe is vervat in artikel 334 C.C. : « L'enfant naturel a, en général, les mêmes droits et les mêmes devoirs que l'enfant légitime dans ses rapports avec ses père et mère. Il entre dans la famille de son auteur ». Dat de gelijkheid niet volledig is blijkt uit het gebruik van de termen « en général ». We moeten een onderscheid maken tussen de vaststelling van de afstamming ⁽¹⁾ en de gevolgen van de afstamming ⁽²⁾.

61 — 1) Wat het bewijs van de afstamming betreft kunnen we kort zijn (andere sprekers behandelden dit punt).

« Abandonnant le principe de la hiérarchie des filiations, de la primauté de la filiation légitime, il est normal que la loi permette l'établissement de toute filiation, fût-elle adultérine ou incestueuse. Il est également normal qu'elle ne s'efforce plus de rattacher à tout prix l'enfant à une famille légitime, qu'elle atténue la force de la présomption de paternité et facilite le désaveu, qu'elle s'attache, contrairement à la législation napoléonienne à révéler la filiation réelle de l'enfant, à reconcilier le droit et la vérité » ⁽⁴⁴⁾.

Op de regel dat elke afstamming kan vastgesteld worden bestaat één uitzondering : « s'il existe entre les père et mère de l'enfant naturel un des empêchements à mariage prévus par les articles 161 et 162 ci-dessus pour cause de parenté, la filiation étant déjà établie à l'égard de l'un, il est interdit d'établir la filiation à l'égard de l'autre » (art. 334-10 C.C.). In geval van « incest absolu » (wanneer het huwelijksbeletsel niet kan opgeheven worden door de President) kan de afstamming niet vastgesteld. Niets belet echter de erkenning door één van de ouders. Alleen de overspelige kinderen worden dus voor het bewijs van de afstamming op gelijke voet met de natuurlijke kinderen behandeld.

Hoofdstuk I van de titel afstamming bevat een reeks bepalingen gemeen aan de wettige en de natuurlijke afstamming : daarin worden ondermeer het wettelijk vermoeden van vaderschap (a) en het bezit van staat (b) behandeld.

a) Het wettelijk vermoeden van vaderschap is niet langer onweerlegbaar. Bovendien geldt het in enkele gevallen niet meer : als het kind, ingeschreven in de registers van de burgerlijke stand zonder aanduiding van de naam van de vader, slechts bezit van staat t.o.v. de moeder heeft ; als het kind geboren wordt meer dan 300 dagen na de ontbinding van het huwelijk (of de verklaarde afwezigheid) ; als het kind geboren wordt meer dan 300 dagen na het bevelschrift dat een afzonderlijke verblijfplaats aanwijst en minder dan 180 dagen na de afwijzing van de echtscheidingseis. Vroeger was het kind in deze gevallen wettig, behoudens ontkenning van vaderschap ;

nu is het natuurlijk, behoudens vordering tot vaststelling van (wettig) vaderschap.

Voortaan kan het vaderschap door om het even welk bewijsmiddel ontkend : « Le mari pourra désavouer l'enfant s'il justifie de faits propres à démontrer qu'il ne peut en être le père ». (art. 312, al. 2). Ook de moeder kan nu het vaderschap betwisten, op voorwaarde dat ze hertrouwt met de « echte vader » en tegelijk samen met deze een verzoek tot wettiging indient.

b) Het bezit van staat vormt, zoals vroeger, alleen terzake wettige afstamming een bewijs op zichzelf. Inzake moederlijke natuurlijke afstamming heeft het bezit van staat bewijskracht als de naam van de moeder in de geboorteakte van het kind is vermeld ⁽⁴⁵⁾. Aan de vorderingen tot onderzoek naar het (natuurlijk) moederschap of vaderschap werd weinig gewijzigd. Het onderzoek naar het vaderschap blijft even moeilijk ⁽⁴⁶⁾.

De nieuwe wet heeft wel een uiterst ruime « action à fins de subsides » ingevoerd, die kan ingesteld worden door ieder natuurlijk kind waarvan de afstamming niet wettelijk werd vastgesteld tegen al wie gedurende het wettelijk tijdperk der bevruchting met de moeder geslachtsbetrekkingen heeft gehad.

2) De gevolgen van de natuurlijke afstamming.

63. Het natuurlijk kind heeft dezelfde rechten en plichten als het wettig kind. Het treedt in de familie van zijn ouder(s) (art. 334 C.C.). Dit brengt met zich mee dat de natuurlijke grootouders bezoekrecht hebben ten aanzien van hun kleinkind (art. 371-4 C.C.), dat er tussen natuurlijke grootouders en kleinkinderen een wederzijdse onderhoudsverplichting bestaat, dat voor het natuurlijk kind dezelfde huwelijksbeletsels als voor het wettig kind gelden.

De ouderlijke macht over het natuurlijk kind wordt uitgeoefend door de erkennende ouder, en indien het door beide ouders erkend werd, door de moeder (in principe : zie art. 374 C.C.). Het wettelijk beheer van de goederen van het kind komt toe aan de moeder, echter onder controle van de voogdijrechtbank. Het kind krijgt de naam van de ouder die het eerst erkende ; werd het door beide ouders tegelijk erkend, dan krijgt het de naam van de vader (art. 334-1 C.C. ; zie verder art. 334-2 tot 5 C.C.). Verschillen tussen het statuut van wettig en natuurlijk kind, zoals terzake ouderlijke macht, wettelijk beheer en recht op naam zijn onvermijdelijk, maar « ces exceptions sont plus apparentes que réelles, parce qu'elle mettent en cause moins les rapports des enfants avec les parents que les rapports des parents l'un à l'égard de l'autre ; c'est l'absence de lien juridique entre les père et mère de l'enfant naturel qui impose ici une organisation différente des institutions » ⁽⁴⁷⁾. Een echte ongelijkheid blijft bestaan ten nadele van het overspelig kind, dat slechts mits toestemming van de echtgenoot van zijn ouder in het echtelijk huis mag opgevoed worden (art. 334-7 C.C.).

64. Ook inzake erfrecht is de positie van het overspelig kind nog minderwaardig (vgl. art. 334 CC en 760 CC).

Het natuurlijk kind erft zoals het wettig kind, niet alleen van zijn vader en/of moeder, maar ook van zijn andere ascendenten en zijverwanten (art. 757 CC). Omgekeerd erven deze zowel van het natuurlijk kind als van een wettig kind (art. 758 CC).

Het erfrecht van het overspelig kind (« l'enfant naturel dont le père ou la mère était, au temps de sa conception, engagé dans le lien d'un mariage ») is beperkt :

a) het overspelig kind dat samen met wettige kinderen erft, heeft slechts recht op de helft van het erfdeel dat het had bekomen ware het wettelijk geweest (art. 760 CC) ⁽⁴⁸⁾.

b) het overspelig kind dat samen met de echtgenoot erft, sluit deze niet uit de nalatenschap van zijn ouder uit.

Het bekomt slechts de helft van wat de overlevende echtgenoot, in zijn afwezigheid, zou hebben geërfd (art. 759 CC).

c) het overspelig kind kan door de vader of de moeder uit de verdeling worden gehouden, door het vooraf een aantal goederen toe te wijzen met het uitdrukkelijk beding dat deze in de plaats van zijn erfdeel komen (zie art. 762-764 CC).

d) het overspelig kind kan, indien het behoeftig is, mits afstand te doen van zijn erfrecht, een onderhoudspensioen ten laste van de nalatenschap vorderen (art. 915 - 2 CC).

e) in aanwezigheid van een overspelig kind bezit de overlevende echtgenoot op de nalatenschap een vruchtgebruik van de helft daar waar dit vruchtgebruik slechts een kwart bedraagt in aanwezigheid van een wettig of natuurlijk kind.

Terzake schenkingen geldt vrijwel analoge regeling (art. 908 CC).

2. Het gewettigd kind.

65. Op het gebied van wettiging brengt de wet van 3 januari 1972 twee innovaties :

1. alle kinderen kunnen, mits voorafgaandelijke erkenning, gewettigd worden (art. 329 CC) ; vroeger kon het overspelig kind a patre steeds, het overspelig kind a matre slechts in 2 gevallen gewettigd worden : als het ontkend werd door de man of diens erfgenamen wanneer het verwekt werd gedurende een periode dat er wettelijk een afzonderlijke verblijfplaats bestond ⁽⁴⁹⁾.

2. Naast de wettiging door het huwelijk (art. 331 CC), werd de wettiging bij gerechtelijke beslissing mogelijk gemaakt (art. 333 CC).

De voorwaarden van dergelijke wettiging zijn :

— het huwelijk van de ouders moet onmogelijk zijn : bv. één der ouders is overleden, gehuwd of de vader is onbekend ;

— de natuurlijke afstamming moet vastgesteld zijn ;

— het kind moet het bezit van staat van natuurlijk kind hebben ten aanzien van de ouder die de wettiging vordert ;

— wordt een overspelig kind gewettigd dan is de instemming van de echtgenoot van de overspelige ouder vereist.

66. Gevolgen van de wettiging :

Het kind verwerft het statuut van wettig kind van één of van beide ouders. Toch moet een onderscheid gemaakt worden tussen :

1. Het kind gewettigd door het huwelijk (of post nuptias) : dan wordt het een wettig kind van beide ouders (art. 332-1 CC).

2. Het kind waarvan de wettiging ten aanzien van één ouder bij gerechtelijke beslissing werd uitgesproken (art. 333-4 CC) : die wettiging heeft geen gevolgen ten aanzien van de andere ouder ; de natuurlijke moeder die het kind erkende behoudt derhalve de ouderlijke macht niettegenstaande de wettiging door de vader (art. 374 CC) ; het kind zal in principe ook de naam van de moeder behouden (art. 333-4 CC). Het kind erft zoals een wettig kind van de vader, zelfs als het overspelig was ; het erft natuurlijk niet van zijn echtgenote ⁽⁵⁰⁾.

3. Het kind waarvan de wettiging ten aanzien van beide (niet met elkaar gehuwde) ouders werd uitgesproken.

Het kind verwerft het statuut van een kind uit een eerste bed, waarvan de ouders gescheiden zijn (art. 333-5 CC). Het krijgt de naam van de vader ; over de hoede wordt beslist zoals na echtscheiding. Het kind erft zoals een wettig kind van zijn ouders, maar heeft geen rechten tegenover hun eventuele echtgenoten.

3. Het aangenomen kind (art. 343-370 CC).

67. Het regime van de adoptie werd in Frankrijk ge-

organiseerd door de wet van 11 juli 1966. Men onderscheidt :

1) l'adoption plénière (beschouwd als normale vorm van adoptie ;

2) l'adoption simple (beschouwd als subsidiaire vorm van adoptie).

Behoudens vrijstelling door de President van de republiek, kan men geen kind aannemen zo er wettige kinderen zijn (art. 345-1 CC). (Men kan zijn eigen natuurlijk kind aannemen). In principe kan de « adoption plénière » slechts geschieden ten voordele van kinderen die geen 15 jaar oud zijn, door één persoon (indien gehuwd, mits toestemming van zijn echtgenote) of gezamenlijk door twee echtgenoten. De leeftijd van de geadopteerde speelt geen rol bij de « adoption simple ».

68. Gevolgen van de « adoption plénière ».

De geadopteerde behoort niet langer tot zijn oorspronkelijke familie (onder voorbehoud van huwelijksbeletsels) (art. 356 CC). De geadopteerde heeft in de familie van de adoptant dezelfde rechten en verplichtingen als een wettig kind (art. 358 CC). De geadopteerde krijgt de naam van de adoptant en, in geval van adoptie door echtgenoten, de naam van de man (art. 357 CC).

De adoptie geschiedt zonder terugwerkende kracht (art. 355 CC), maar is onherroepelijk (art. 359 CC).

69. De gevolgen van de « adoption simple » zijn vergelijkbaar met deze van onze adoptie (art. 363-368-1 CC).

De geadopteerde blijft in zijn oorspronkelijk familie en behoudt zijn erfrecht (364 CC). De naam van de adoptant wordt aan die van de geadopteerde toegevoegd ; de rechtbank kan evenwel beslissen dat de geadopteerde alleen de naam van de adoptant zal dragen (363 CC). De adoptant oefent de ouderlijke macht uit (art. 365 CC). De band van afstamming voortvloeiend uit de adoptie strekt zich uit tot de wettige afstammelingen van de geadopteerde en schept wederzijds huwelijksbeletsels, onderhoudsverplichting en erfrecht (art. 366, 367 en 368 CC).

De adoptie behoudt al haar gevolgen, niettegenstaande de latere vaststelling van een band van afstamming (art. 369 CC). De adoptie is herroepelijk.

III. Voorstellen tot hervorming van ons afstammingsrecht.

70. — A. Het afstammingsrecht en meer bepaald de verhouding wettig natuurlijk kind kan opgebouwd worden op basis van verschillende systemen ⁽⁵¹⁾ :

1. Inferioriteit wat het bewijs van de afstamming, gelijkheid wat de gevolgen van de afstamming betreft ⁽⁵²⁾.

2. Gelijkheid tussen natuurlijk kind en wettig kind en volgen van de afstamming betreft ⁽⁵³⁾.

3. Ongelijkheid, maar gemilderd, zowel voor de gevolgen als voor het bewijs van de afstamming ⁽⁵⁴⁾.

4. Ongelijkheid, ten opzichte van de vader, gelijkheid ten opzichte van de moeder ⁽⁵⁵⁾.

5. Gelijkheid ten aanzien van beide ouders en op elk gebied ⁽⁵⁶⁾.

6. Gelijkheid, maar alleen ten voordele van het natuurlijk kind waarvan de afstamming werd vastgesteld door een vrijwillige erkenning ⁽⁵⁷⁾.

71. — B. Het systeem van gelijkheid op elk gebied is het meest logisch. Het impliceert :

1. Gelijkheid tussen alle natuurlijke kinderen onderling : gewone natuurlijke kinderen, overspelige kinderen en bloedschennige kinderen.

Alleen in Duitsland is deze gelijkheid volledig. In Frankrijk en Nederland wordt ze als principe vooropgesteld ; maar het principe wordt niet volledig doorgetrokken.

2. Gelijkheid tussen natuurlijk kind en wettig kind en dit ten aanzien van beide ouders.

Dergelijk systeem bestaat nog niet in West-Europa. Het Duitse systeem benadert het sterk, maar er bestaat een ongelijkheid tussen vader en moeder.

72. De motivering van de vooropgestelde keuze.

Grote rechtsgeleerden verklaren de ongelijkheid tussen wettig en natuurlijk kind door de omstandigheid dat de moraliteit in het algemeen en de wettige familie in het bijzonder moeten beschermd worden.

« *L'opinion publique, la jurisprudence et même certains juristes favorisent trop, au nom d'une vague pitié romanesque, l'enfant naturel et l'union libre. Lorsqu'on rapproche cet état d'esprit du fait que les enfants naturels ont déjà conquis le droit successoral, en concours avec les enfants légitimes, et de la facilité avec laquelle la jurisprudence admet de nos jours le divorce, on ne peut s'empêcher de craindre que le crépuscule de la famille légitime ne descende lentement sur nos sociétés contemporaines* » schrijft H. De Page ⁽⁵⁸⁾.

« Affirmer l'égalité des enfants du mariage et des enfants hors mariage, c'est faire au mariage — et aux parents qui y élèvent leurs enfants — une injure gratuite, et suggérer au public une menteuse sociologie de la famille » ⁽⁵⁹⁾ beweert R. Savatier, en elders: « Pleins d'excellentes intentions, les apôtres de la sentimentalité nouvelle nourrissent l'idée préconçue qu'il faut corriger la loi pour identifier, autant que possible, le statut de la famille naturelle et celui de la famille légitime. Comme si l'on pouvait, par la seule vertu d'une réforme législative, assimiler ce qui est volontairement caché à ce qui est spontanément public, et ce qu'on s'est refusé à organiser à ce qui a fait l'objet d'un engagement volontaire... Nous ne saurions... souscrire à cette idée simpliste et préconçue, que parce que l'enfant naturel est innocent, on ne doit pas le priver d'un droit de succession. On ne saurait priver quelqu'un que de ce qu'il a; et un droit de succession n'est pas automatiquement accordé à tous les enfants pauvres et innocents » ⁽⁶⁰⁾.

73. De opvattingen van deze twee eminente juristen zijn vandaag voorbijgestreefd. « L'idée selon laquelle une législation rigoureuse à l'égard de l'enfant naturel renforce la famille légitime doit, aujourd'hui, être jugée tout à fait périmée » ⁽⁶¹⁾. De wettige familie staat sterk genoeg en behoeft geen bescherming, zeker niet op het terrein van de afstamming.

Hoofdzaak is, hoe simplistisch dit ook moge blijken, dat het natuurlijk kind niet de minste schuld heeft aan zijn toestand en dat een onschuldige niet in een minderwaardige situatie mag geplaatst worden. Dit liet advocaat-generaal Terlinden reeds in 1906 toe te verklaren: « La notion du droit répudie de plus en plus les idées barbares qui, sous prétexte de venger la morale et de sauvegarder les bonnes mœurs, aboutissent à la flétrissure d'un innocent, et, pour atteindre plus sûrement les parents, englobent dans la répression le fruit de leur crime » ⁽⁶²⁾.

74. Bovendien straft men, door het natuurlijk kind een minderwaardig statuut toe te kennen, wel het kind zelf maar niet zozeer de ouders.

De rechten van het natuurlijk kind tegenover zijn ouders beperken om het huwelijk te beschermen is niet zeer doelmatig. « Zij onthouden er zich van hun natuurlijke verplichtingen in wettelijke om te zetten. Is dit een reden om deze te verminderen? Zal hun dit niet eerder als een aanmoediging dan als een rem voorkomen? Zij begaan een fout als zij een kind buiten het huwelijk verwekken.

Moet daarop met een *gunst* geantwoord worden en, zo ja, is het dan te verwonderen dat zij er steeds mede voortgaan of navolgers vinden?... Het verwekken van een natuurlijk kind is een fout zowel jegens het kind als jegens de samenleving. Maar dat het Wetboek daarom het natuurlijk kind denkt te moeten benadelen, is al zeer moeilijk te begrijpen. Men zou eer verwachten dat het partij kiest voor het kind en de samenleving en tegen diegene die zich schuldig maakte aan de fout waarvan beide te lijden hebben of kunnen hebben, en hem verplicht te zoveel mogelijk goed te maken... Er zou meer gelet moeten worden op de plichten tegenover degenen die men op de wereld brengt » ⁽⁶³⁾.

De bestaande wetgeving beschermt eigenlijk het huwelijk niet. Tenminste « ontnemt men met de ene hand aan het huwelijk en het wettelijk gezin wat men met de andere dacht te geven » ⁽⁶⁴⁾.

Het natuurlijk kind moet in de maatschappij een staat krijgen, gelijk aan deze van het wettig kind. Het statuut van het natuurlijk kind zal echter niet identiek aan dit van het wettig kind zijn. Er zullen steeds verschillen van praktische aard blijven bestaan « qui constituent une adaptation nécessaire de la situation à ce fait que la filiation naturelle ne prend pas appui sur le mariage des auteurs de l'enfant et qu'il n'y a pas, dès lors, de famille naturelle cohérente » ⁽⁶⁵⁾.

75. Het is vooral ten aanzien van overspelige kinderen dat het systeem van de volstreekte gelijkheid zeer moeilijk wordt aanvaard.

Het groot argument tegen de volledige gelijkschakeling van het overspelig kind is dat de « familievrede » niet mag verstoord worden. Daarom gaat men ofwel de vaststelling van de overspelige afstamming verbieden ⁽¹⁾, ofwel — waar men die vaststelling toelaat — slechts beperkte gevolgen eraan verlenen ⁽²⁾.

1) Verbod van de vaststelling van de overspelige afstamming, door verbod van erkenning en van onderzoek naar het vaderschap of naar het moederschap (zie België, art. 335 en 342 a, B.W.). Deze oplossing is hypocriet. Ze verbergt de waarheid; en waar gaan we naartoe als zelfs het recht de waarheid niet meer verdedigt, niet meer naar waarheid streeft en de waarheid niet meer opzoekt.

Bovendien beschermt ze misschien wel de familievrede maar alleszins niet de instelling van het huwelijk. Dergelijke regeling is een aanmoediging voor kandidaat-overspeligen en een mogelijke aanleiding tot mislukte huwelijken. Het onzinnige resultaat van zulke regeling is dat men eerst een huwelijk helpt mislukken — het is allicht een conservatieve stelling een overspeeld huwelijk als mislukt te beschouwen — en daar dit mislukt huwelijk — kunstmatig — tracht te beschermen of te redden.

Tenslotte zijn de resultaten in de praktijk van deze oplossing niet zeer billijk: het overspelig kind van de vrouw maakt meestal deel uit van het gezin (het kind tijdens het huwelijk geboren is wettig, behoudens ontkenning door de man na bewijs van de verberging der geboorte), het overspelig kind van de man blijft meestal buiten het gezin.

2) Vaststelling van de overspelige afstamming, maar met beperkte gevolgen, bijvoorbeeld door het beperken van het erfrecht van het overspelig kind en het verbieden van de opname in het huisgezin (zie Frankrijk).

Hier wordt de familievrede toch verstoord, maar minder dan in geval van volledige gelijkschakeling. Dit systeem verdedigt de materiële en morele belangen van de echtgeno(o)t(e) en van de wettige kinderen. Wat de materiële belangen betreft, vermindert het erfrecht van de wettige kinderen ten overstaan van hun ouders te zeer in geval van volledige gelijkschakeling (maar ze verwerven een

erfrecht ten overstaan van een broer of zuster); het erfrecht van de overlevende echtgeno(o)t(e) wordt belet door het bestaan van een overspelig kind (maar alleen als er geen andere erfgenamen zijn).

Wat de morele belangen betreft, is het zeer de vraag of kinderen — die wet of niet weten dat hun vader of moeder een onwettig kind heeft — moreel meer gevaar lopen wanneer het thuis samen met hen opgevoed wordt dan wanneer het buitenhuis wordt opgevoed. Het is niet het overspelig kind dat moreel laakbaar is. Bovendien is het hypokriet een overspelig kind buitenhuis op te voeden om zijn bestaan aan de wettige kinderen te verbergen. Vroeg of laat ontdekken ze dit bestaan toch, al was het maar op het ogenblik van het overlijden van de ouder.

De belangen van de wettige kinderen worden niet al te zeer in het gedrang gebracht door de volledige gelijk-schakeling van het overspelig kind. In dit geval wegen deze belangen alleszins niet op tegen het belang van het overspelig kind dat al of niet een gezin zal krijgen.

In een systeem gebaseerd op volledige waarheid en volledige gelijkheid heeft de echtgenoot slachtoffer van overspel nog steeds de keuze tussen :

— het in stand houden van het huwelijk : als hij — om de familievrede te vrijwaren en in het belang van de kinderen — tot dergelijke toegeving bereid is, kan hij nog wel een toegeving meer doen en het overspelig kind in zijn gezin opnemen zo het belang van dit kind zulks vergt ;

— het verbreken van het huwelijk door echtscheiding.

C. Voorstel van statuut.

a.) Bewijs van de afstamming.

76. — 1. Langs moederszijde.

Het lijkt hier voor de hand te liggen te opteren voor het herstel van de oude regel «Mater semper certa est»⁽⁶⁶⁾ en voor de volledige gelijk-schakeling van het bewijs van de wettelijke en natuurlijke afstamming.

De naam van de moeder moet in België sedert meer dan een eeuw vermeld worden in de geboorteakte van ieder kind⁽⁶⁷⁾. De geboorteakte heeft echter vooralsnog voor een natuurlijk kind niet dezelfde bewijskracht als voor een wettig kind. Voor een wettig kind is ze volkomen bewijskrachtig, voor een natuurlijk kind geldt ze slechts als een begin van schriftelijk bewijs. Dit gaat niet op, want beide akten worden onder dezelfde omstandigheden opgemaakt, met dezelfde waarborgen van juistheid. De vermelding van de naam van de moeder in de geboorte-akte heeft in Nederland en Duitsland reeds volledige bewijskracht. De regel is vastgelegd in de overeenkomst van Brussel van 12 september 1962 (zie hoger), door België ondertekend maar niet bekrachtigd⁽⁶⁸⁾.

Titel VII van boek I van het burgerlijk wetboek moet aldus herzien :

Titel VII : Afstamming.

Hoofdstuk I : Bewijs van afstamming.

Artikel X : «De moederlijke afstamming wordt bewezen door de akten van geboorte, in het register van de burgerlijke stand ingeschreven».

Artikel X : «Bij gebreke van deze akte wordt de moederlijke afstamming bewezen door alle rechtsmiddelen, in het bijzonder door ongestoord bezit van staat of door erkenning in een authentieke akte»⁽⁶⁹⁾.

2. Langs vaderszijde.

77. Analooq met het bewijs van de moederlijke afstamming moet ook dit van de vaderlijke afstamming vergemakkelijkt worden. Anders zouden de lasten van de natuurlijke moeder toenemen zonder dat de natuurlijke

vader van zijn kant ook maar wat zou zien veranderen in de hem thans voordelige situatie.

Artikel X : «De vaderlijke afstamming wordt bewezen door alle rechtsmiddelen, in het bijzonder door ongestoord bezit van staat of door erkenning in een authentieke akte»⁽⁷⁰⁾. Hier blijft echter noodzakelijk een onderscheid bestaan tussen de wettige en de natuurlijke afstamming. Voor wettige kinderen geldt immers het wettelijk vermoeden van artikel 312 B.W., dat niet mag afgeschaft worden : het kind dat tijdens het huwelijk verwekt is, heeft de man tot vader. Dit vermoeden mag echter niet langer onweerlegbaar zijn. Het vaderschap moet steeds en door om het even welk bewijsmiddel kunnen ontkend worden⁽⁷¹⁾. Voor natuurlijke kinderen kan een gelijkaardig wettelijk vermoeden ingevoerd worden, naar Duits model : ten overstaan van de man die tijdens de wettelijke periode van de verwekking met de vrouw samenwoonde ; dit vermoeden zou dan echter, zoals in Duitsland, moeten vervallen in geval van ernstige twijfel.

b. Gevolgen van de afstamming.

78. De natuurlijke afstamming moet dezelfde gevolgen hebben als de wettelijke afstamming⁽⁷²⁾ en dit op alle gebied : erfrecht, levensonderhoud, ouderlijke macht, bezoekrecht, naam, nationaliteit...

In de praktijk kunnen 3 gevallen zich voordoen.

79. — 1) Het kind waarvan de afstamming ten aanzien van één ouder bewezen is.

Dit kind heeft het statuut van een halve wees, d.i. van een (wettig) kind waarvan één der ouders overleden is.

Met dit geval dient gelijkgesteld het kinds waarvan de afstamming ten aanzien van beide ouders bewezen werd en waaévan één dezer ouders overleden is.

Het feit dat het kind overspelig⁽⁷³⁾ of bloedschennig⁽⁷⁴⁾ is heeft niet de minste invloed.

80. — 2) Het kind waarvan de afstamming ten aanzien van beide niet met elkaar gehuwde ouders bewezen is.

Dit kind heeft het statuut van een (wettig) kind uit het eerste bed waarvan de ouders gescheiden zijn. Over de hoede wordt beslist zoals na echtscheiding. Het kind erft zoals een wettig kind van zijn ouders. Het heeft geen rechten tegenover hun eventuele echtgenoten.

Het overspelig⁽⁷⁵⁾ of bloedschennig karakter van de afstamming heeft niet de minste invloed.

81. — 3) Het kind waarvan de afstamming ten aanzien van beide ouders bewezen is en waarvan die ouders met elkaar huwen⁽⁷⁶⁾.

Dit kind heeft het statuut van een (wettig) kind van met elkaar gehuwde ouders.

In al deze gevallen wordt het statuut van het kind automatisch, zonder tussenkomst van het gerecht bepaald.

82. De vraag kan gesteld worden of, in dergelijk stelsel van volstreckte gelijkheid, de wettiging of de wettiging door adoptie nog zin hebben ?

De wettiging, zoals deze in het Belgisch recht bestaat, wordt overbodig : in de voorgestelde regeling heeft het kind, zelfs in geval zijn afstamming ten aanzien van een of beide ouders slechts na het huwelijk bewezen wordt, automatisch het statuut van (wettig) kind. Een wettekst is hiervoor niet nodig.

Adoptie en wettiging door adoptie van het eigen natuurlijk, overspelig of bloedschennig kind heeft niet de minste zin meer. Zodra hun afstamming bewezen is hebben deze kinderen immers hetzelfde statuut als het wettig kind. Fiktieve en reële afstamming mogen niet samenbestaan in hoofde van eenzelfde persoon. Adoptie en wettiging door adoptie moeten als voorwerp hebben het tot stand brengen van een fiktieve — sociologisch verantwoorde —

afstamming en niet het beklemtonen van een reële biologische afstamming⁽⁷⁷⁾.

Eén geval werd in het voorgestelde systeem nog niet opgelost: de verhouding tussen het natuurlijk kind en de echtgenoot van de ouder ten aanzien van wie de afstamming bewezen is⁽⁷⁸⁾.

Het Belgisch recht voorziet de wettiging door adoptie door de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de wettige vader of moeder van het kind (art. 368, § 1, B.W.). Het volstaat die mogelijkheid ook te voorzien voor de niet van tafel en bed gescheiden echtgenoot van de natuurlijke vader of moeder van het kind⁽⁷⁹⁾.

Besluit.

83. Ons afstammingsrecht behoeft dringend hervorming⁽⁸⁰⁾. Het vormt een incoherent geheel, vol ficties, complicaties en ongelijkheden. De hervorming moet uitgaan van volgende grondbeginselen:

1. eenvoud; 2. waarheid; 3. gelijkheid.

Het afstammingsrecht moet nauw aansluiten bij de biologische werkelijkheid.

Alle kinderen moeten gelijk zijn. De wet mag alleen gewagen van «kinderen» en niet langer van «wettige», «natuurlijke», «overspelige» of «bloedschennige» kinderen.

JOHAN GERLO
Assistent aan de V.U.B.

(*) Verslag voorgedragen op de studiedag over de hervorming van het afstammingsrecht ingericht op zaterdag 31 maart 1973 door de Belgische Vereniging van Vrouwelijke Juristen — Association belge des Femmes Juristes — in aanwezigheid van de minister van Justitie met de wetenschappelijke medewerking van het Centrum voor Gezinsrecht der Universiteit Leuven en de deelneming van de Conférence du Jeune Barreau en het Vlaams Pleitgenootschap te Brussel.

- (1) Graulich, P.: Essais sur les éléments constitutifs de la filiation légitime (Sirey, 1952), nr. 190, blz. 245.
- (2) Graulich, P.: o.c., nr. 1, blz. 7.
- (3) Van Malderen, C., Adoptie en wettiging door adoptie, A.P.R. (1970), nr. 92, blz. 96.
- (4) De Page, H., Traité élémentaire de droit civil belge, I (uitg. 1961), nr. 1175. Zie artikel 341 c, B.W.
- (5) De Page, H., o.c., nr. 1177.
- (6) De Page, H., o.c., nr. 1178, blz. 1230, voetnoot 9.
- (7) De Page, H., o.c., nr. 548 ter.
- (8) Pro: Cass. 18 januari 1924 (Pas. 1924, I, 137); contra: De Page, H., o.c., nr. 548 ter, en 1177.
- (9) De Page, H., o.c., nr. 277 en 1180.
- (10) De Page, H., o.c., nr. 347 B en 1181.
- (11) De Page, H., o.c., nr. 1184 en II, nr. 140.
- (12) De Page, H., o.c., nr. 1188.
- (13) Art. 341 a, B.W.; de afstamming wordt daardoor niet bewezen.
- (14) De Page, H., o.c., nr. 278.
- (15) De theorie van het ius sanguinis geldt dus voor het niet erkend natuurlijk kind en niet deze van het ius soli. Zie De Page, H., o.c., nr. 347 A en de bijzondere regel voor vondelingen (kinderen van wettelijk en feitelijk onbekende ouders).
- (16) Vgl. De Page, H., o.c., VIII, nr. 165, ons inziens ten onrechte gedeeltelijk contra.
- (17) De Page, H., o.c., nr. 1174.
- (18) Zie art. 342 b B.W.
- (19) Zie Van Malderen, C., o.c., nr. 99 en De Page, H., o.c., nr. 1228.
- (20) Deweerdt, Fr., De wettelijke verbintenis van de ouders hun kinderen kost, onderhoud en opvoeding te verschaffen (Studies en voordrachten V.U.B., VI, nr. 20. Contra, De Page, H., o.c., nr. 548 ter.
- (21) De Page, H., o.c., nr. 1230.
- (22) Van Malderen, C., o.c., nr. 1.
- (23) Van Malderen, C., o.c., nr. 35; vlg. het vroegere artikel 344 B.W. zoals gewijzigd door de wet van 10 februari 1958. Over de gepastheid van (gunstiger voorwaarden voor) de adoptie van zijn natuurlijk kind: zie verder.
- (24) Van Malderen, C., o.c., nr. 121, blz. 118.
- (25) Wanneer de adoptant of een derde vóór het vonnis of arrest dat de adoptie homologeert of uitspreekt, de ge-

adopteerde als zijn natuurlijk kind erkent, wordt de adoptie-akte teniet gedaan, niettegenstaande de erkenning het kind een ongunstiger statuut verleent (zie Van Malderen, C., o.c., nrs. 357-359).

(26) In tegenstelling tot de erkenning, de wettiging of de adoptie. De erkenning of de wettiging van een natuurlijk kind na het vonnis of het arrest dat zijn wettiging door adoptie homologeert of uitspreekt blijft niettemin mogelijk, maar heeft geen ander gevolg dan huwelijksbeletsels (art. 370, § 4, B.W.).

(27) De Page, H., o.c., nr. 1231.

(28) De Page, H., o.c., nr. 1244 en Carbonnier, J., Droit civil, 2, La famille, les incapacités (8e uitg. Themis), blz. 279 (95).

(29) Carbonnier, J., o.c., blz. 280.

(30) Rigaux, F., Les personnes, I, Les relations familiales (Larcier, 1971), nr. 2897.

(31) Voor een summier commentaar op de Nederlandse wet: zie Cohen Jehoram, H.: Gewijzigde maatschappelijke opvattingen in het nieuwe Nederlandse personen- en familie-recht, T.P.R. 1969, blz. 9-14.

(32) Artikel 1 van deze conventie luidt: «Lorsqu'une personne est désignée dans l'acte de naissance d'un enfant naturel comme étant la mère de ce dernier, la filiation naturelle est établie par cette désignation. Cette filiation peut toutefois être contestée». En in Nederland is de vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte verplicht.

De overeenkomst van Brussel werd door België ook ondertekend maar nog niet bekrachtigd.

(33) In Nederland is er nog alleen huwelijksbeletsel tussen ascendenten en descendenten of tussen broers en zusters (art. 41 B.W.).

De reden van de nietigheid van de erkenning van bloedschennige en bepaalde overspelige kinderen is dat in deze gevallen de weg niet open ligt voor de wettiging door het huwelijk van de erkenner met de moeder.

(34) Deze bepaling stelde het natuurlijk kind in een slechtere toestand dan de derde, en kon vaak een motief zijn om het kind niet te erkennen.

(35) Die eerder met onze wettiging door adoptie dan met onze adoptie kan vergeleken worden.

(36) Zie de commentaren van: Lissers, E., Ch., De positie van het onwettige kind in het Duitse recht herzien, NJB 1970, blz. 1250 e.v. en Pedamon, M., La loi allemande du 19 août 1969 sur la condition juridique de l'enfant illégitime: Modèle pour une réforme du droit français? Dalloz, 1970, Chr., blz. 153 e.v.

(37) Duitsland kende een realistisch «Abstammungssystem», Frankrijk en België een voluntaristisch «Anerkennungssystem» (zie Pedamon, M., o.c., blz. 153).

(38) Alleen door de erkenner zelf, de moeder of het kind.

(39) Deze ongelijkheid wordt sterk gehekelde door M. Pedamon (o.c., blz. 158); «Fallait-il pour autant retrancher du lien de filiation éternelle toute la part qui lui est proprement spécifique, c'est-à-dire unilatérale et qui manifeste le pouvoir de l'auteur sur la personne de l'enfant! En faisant de la paternité illégitime un simple rapport de parenté la loi court le risque que les pères ne manifestent aucun empressement à assumer leurs nouvelles obligations; elle ne les aide guère en tout cas à prendre conscience de leurs responsabilités humaines et morales. A quoi sert une condition patrimoniale améliorée si elle ne s'accompagne au profit de l'enfant de progrès dans l'ordre des relations affectives!».

(40) Zie evenwel § 1727 BGB.

(41) Over deze wet verschenen talrijke commentaren, onder meer van: Savatier, R., Le projet de loi sur la filiation. Mystique ou réalisme? Filiation naturelle et filiation légitime, JCP 1971, D, 2400 en Le projet de loi sur la filiation. Examen des textes proposés, JCP 1971, D, 2402; Mazeaud, H., Une famille «dans le vent»: la famille hors mariage, D, 1971, Ch., blz. 99 e.v.; Cornu, G., La naissance et la grâce (à propos du projet de loi sur la filiation), D, 1971, Ch., blz. 165 e.v.; Aubert J.L., Goubeaux, G. en Gebler, M.J., Le projet de loi n° 1624 sur la filiation, Rép. Defr. 1971, art. 29891; Dagot, M., Spiteri, P., La réforme de la filiation (Loi n° 72-3 du 3 janvier 1972), JCP, 1972, D, 2464; Massip, J., La loi du 3 janvier 1972 sur la filiation, Rép. Defr. blz. 97 e.v., 161 e.v. en 225 e.v.; Théry-Monseau, G., La filiation et la loi française du 3 janvier 1972, JT 1972, blz. 277 e.v.

(42) Cornu, G., o.c., blz. 165.

(43) Massip, J., o.c., blz. 98.

(44) Massip, J., loc. cit.

(45) Art. 337 C.C. (nieuw): «L'acte de naissance portant indication du nom de la mère vaut reconnaissance, lorsqu'il est corroboré par la possession d'état».

In Nederland en Duitsland volstaat de vermelding van de naam van de moeder in de geboorteakte op zichzelf.

(46) Zij staat, zoals vroeger, open in 5 gevallen (art. 340 CC). Het vijfde geval is gebaseerd op een element van het bezit van staat (tractatus), «entretien, éducation et établissement de l'enfant en qualité de père».

(47) Massip, J., o.c., blz. 239 (citaat uit de memorie van toelichting bij de nieuwe wet).

(48) Vergelijk het vroegere erfrecht van het natuurlijk kind.

Voor een commentaar op het nieuwe erfrecht, zie: Morin, G. en Aubert, J.L., La loi du 3 janvier 1972 sur la filiation. Les successions et les libéralités, Rép. Defr. 1972, blz. 289 en 449 e.v.

(49) Carbonnier, J., o.c., blz. 281.

(50) Zie Massip, J., o.c., blz. 257.

(51) Carbonnier, J., o.c., blz. 263 (89).

(52) Dit was het systeem van de Franse revolutie; het onderzoek naar het vaderschap was verboden, maar de natuurlijke kinderen hadden hetzelfde erfrecht als de wettige (dekreet 12 brumaire jaar II). Prof. Rigaux (o.c. nrs. 2459-2460) ziet eenzelfde tendens in het hedendaagse recht: «Encore que la loi ait maintenu quelques discriminations entre les effets respectifs des diverses qualités de filiation, la tendance du droit contemporain a été de rapprocher ces effets. Il paraît certain que ces différences de statut ne pourront que s'atténuer à l'avenir, dans la mesure au moins où elles dépendent du droit positif. En revanche la multiplicité des situations initiales justifie le maintien de certaines divergences quant aux modes d'établissement du lien».

(53) Dat was het systeem van het Oud Recht (Ancien régime). De hervorming door Prof. Dekkers voorgesteld («Des droits des enfants naturels», noot in RCJB 1954, blz. 102 e.v., nr. 20) gaat in dezelfde richting: «Cette réforme doit s'inspirer d'une double qualification, négative et positive. L'enfant naturel n'appartient pas aux familles respectives de ses auteurs: il faut donc lui refuser tous les droits qui sont l'apanage de la famille (principalement le droit au nom et à la succession de ses auteurs).

Par contre, l'enfant naturel est homme; il faut donc lui assurer les droits purement humains: l'établissement de sa filiation et le droit aux aliments, qui en résulte. A cet égard, enfin, il faut bannir toute distinction entre enfants naturels simples et enfants adultérins ou incestueux». Vgl. De Page, H., o.c., I, nr. 1121.

(54) Ons huidig afstammingsrecht is een voorbeeld van dit systeem.

(55) Dit was het systeem van het vroegere Duitse BGB.

(56) Dit is het systeem van de Oosteuropese wetgevingen. Voorbeeld: Wetboek der republiek Rusland op het huwelijk en het gezin van 30 juli 1969, deel III: het gezin, hoofdstuk 7, afstamming der kinderen, art. 47-50 (Zie Dekkers, R., R.W., 1970-71, col. 969 e.v.). Vgl. het wetsvoorstel Bascour van 16 januari 1969 (Parl. Besch. Senaat, zitting 1968-69, nr. 134) dat de discriminatoire bepalingen afschaft, maar terzake bewijs van afstamming niets in de plaats stelt.

(57) Vgl. «Le statut juridique de l'enfant naturel», travaux de la première journée d'études juridiques Jean Dabin (Bruylant 1965), compte rendu de la discussion, blz. 160-161: daar wordt voorgesteld de natuurlijke vader die zijn kind vrijwillig erkend heeft dezelfde rechten en plichten te verlenen als de wettige vader, maar de natuurlijke vader, wiens vaderschap gerechtelijk werd vastgesteld, alleen de verplichtingen van de wettige vader op te leggen en hem niet met diens rechten te bekleden (wel erfrecht en recht op levensonderhoud voor het kind, niet voor de vader).

Zie ook de Nederlandse wet, waar het onderzoek naar het vaderschap afgeschaft werd, omdat tussen moeder, kind en hem die het gedwongen erkend heeft geen gezinsverband bestaat.

(58) De Page, H., o.c., nr. 1121.

(59) Savatier, R., o.c., JCP 1971, D, 2400, nr. 11.

(60) Savatier, R., Le droit, l'amour et la liberté (2e uitg. Paris 1963) blz. 164 en 185.

(61) Rigaux, F., o.c., nr. 2419.

(62) Conclusies onder Cassatie, 29 november 1906, Pas. 1907, I, blz. 56.

(63) Uit de memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Marie Spaak van 29 juni 1954 tot wijziging van de artikels 337, 756, 757, 758, 761 en 913 van het burgerlijk wetboek (Parl. Besch. Senaat, buitengewone zitting, 1956-57, nr. 16).

(64) Marie Spaak, loc. cit.

(65) Carbonnier, J., o.c., blz. 259 (88).

(66) Al bestaat er in België een tendens, onder meer geuit in het wetsvoorstel De Vlies (Parl. Besch. Senaat, zitting 1972-73, 7 februari 1973, nr. 79), en gemotiveerd door de vrees voor abortus, om, naar Frans model, de mogelijkheid van het anonymaat te voorzien. Deze oplossing dient verworpen als hypokriet. Zij biedt de vrouw een te gemakkelijk middel om haar verantwoordelijkheid te ontlopen. Het juridisch statuut van het pasgeboren kind mag geen enkel ogenblik (bv. in afwachting van een adoptie) in het onzekere blijven.

(67) Zie Cass. 14 november 1853 en 10 juli 1855 (Pas. 1854, I, 10 en 1855, I, 303).

(68) Zie voor België het wetsvoorstel Marie Spaak van 14 november 1956 tot wijziging van sommige bepalingen van het burgerlijk wetboek betreffende de natuurlijke kinderen (Parl. Besch. Senaat, zitting 1956-57, nr. 16).

(69) Zie ook: Le statut juridique de l'enfant naturel, blz. 153-160.

(70) Vgl. het Russisch familiewetboek. In de republiek Rusland wordt de afstamming van een buiten huwelijk geboren kind vastgesteld door de gezamenlijke verklaring der ouders aan de Staatsorganen van de burgerlijke stand (art. 47). Bij gebrek aan zulke verklaring kan het vaderschap gerechtelijk vastgesteld: de rechtbank neemt in acht het gezamenlijk huishouden van de moeder en de verweerder, vóór de geboorte van het kind, de gezamenlijke opleiding en het onderhoud dat ze aan het kind hebben verschafft, en andere bewijsmiddelen die met zekerheid het vaderschap van de verweerder staven (art. 48).

(71) Vgl. de Franse wet.

(72) Voor zover ze bewezen is natuurlijk. Vgl. art. 50 Russisch familiewetboek: wanneer het vaderschap vaststaat... dragen de kinderen dezelfde rechten en plichten jegens hun ouders en dier verwanten, als uit met elkaar gehuwde ouders geboren kinderen.

(73) In hoofde van de ouder ten aanzien van wie de afstamming bewezen werd. Het kind heeft geen rechten tegenover diens echtgenoot.

(74) Een kind kan niet bloedschennig zijn als de afstamming slechts ten aanzien van één der ouders bewezen is.

(75) In hoofde van één of van beide ouders.

(76) Dit is het huidige gewettigde kind, door huwelijk of post nuptias.

(77) ... «il s'agit là d'un véritable détournement de l'institution de l'adoption, dont l'objet est de rattacher un enfant à d'autres que ses parents, entraînant soit une rupture, soit un relâchement du lien avec la famille d'origine, et non de renforcer — comme en l'espèce — les liens avec les parents par le sang» (Massip, J., o.c., blz. 253). Zie ook: Piret, Michèle, L'adoption d'un enfant naturel par des tiers ou par sa mère célibataire, verslag in naam van de Belgische Vereniging van vrouwelijke juristen op het colloquium door de Internationale Juristenvereniging te Brussel georganiseerd van 14 tot 16 september 1972.

(78) Dit veronderstelt natuurlijk dat er geen band van afstamming bestaat tussen het kind en die echtgenoot. Zoniet bevinden we ons in het hogervermelde geval (3).

(79) De formaliteiten van deze wettiging door adoptie zouden tot een minimum dienen te worden herleid.

(80) Gebler, M.J., schrijft hierover het volgende: «Notre droit de la filiation n'a plus d'âme. Deux impératifs dominaient cette matière en 1804: d'une part, le désir de favoriser la cohésion de la famille en matière de filiation légitime, d'autre part, le rôle exclusif de la volonté dans le domaine de la filiation naturelle. Or ces deux idées directrices ont progressivement perdu de leur force sans être remplacées par d'autres principes généraux» (Le droit français de la filiation et la vérité, Paris, 1970, blz. 1).

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 26 mei 1972.

Voorzitter: M. Ridder Rutsaert.

Raadshere-verslaggever: M. Gerniers.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaten: Mrs. Houtekier en P. Ansiaux.

Gewijsde. — 1. Strafrechtelijke beslissing. — Gezag. — Als nog niet definitief over de strafvordering beslist is. — Gevolgen. — Afzonderlijke burgerlijke vordering. — 2. Bepalingen van het Gerechtelijk wetboek. — Betreffende gerechtelijk gewijsde. — Geen toepassing in strafzaken.

1. Een op de strafvordering gewezen beslissing verkrijgt dan alleen gezag van gewijsde met al de daaruit voort-

vloeiende gevolgen als de strafvordering beëindigd is, d.w.z. wanneer het rechterlijk gewijsde onherroepelijk geworden is.

Nochtans, zodra de beslissing uitgesproken is, moet wat aldus gevonnist werd, voor waar worden gehouden en moet de rechter bij wie de burgerlijke vordering afzonderlijk aanhangig is gemaakt, zelfs het geding schorsen totdat over de strafvordering definitief is beslist.

De burgerlijke vordering die aldus bedoeld wordt, is een vordering die punten betreft welke gemeen zijn aan de strafvordering die tot de strafrechtelijke beslissing heeft geleid.

2. De bepalingen van het *Gerechtelijk Wetboek betreffende het gerechtelijk gewijsde vinden geen toepassing in strafzaken.*

P.V.B.A. Deletex t. / N.V. Socorap.

Gelet op het bestreden arrest, op 29 juni 1971 door het Hof van beroep te Gent gewezen ;

Wat het eerste middel en het tweede onderdeel van het tweede middel betreft :

Overwegende dat het bestreden arrest uitspraak doet over een beroep ingesteld tegen een bevelschrift van de voorzitter der rechtbank van koophandel te Kortrijk, op 25 mei 1971 in kort geding verleend, waarbij een bevelschrift wordt ingetrokken door dezelfde magistraat tevoren geveld en gedeeltelijk door een arrest van het Hof van beroep te Gent van 15 december 1970 bevestigd, dat aan huidige eiseres had verboden « tot aan het definitief strafvonnis... te verplaatsen, te verkopen of te verhuren de machines genoemd Titan I en Titan II waaromtrent verdenking bestaat dat ze met behulp van bedrieglijk medege-deelde fabrieksgeheimen werden gefabriceerd », en een sekwestre had benoemd ;

Overwegende dat bedoeld arrest van 15 december 1970 preciseert dat de voorzitter van de rechtbank van koophandel uitspraak had gedaan met toepassing van de procedure in kort geding waarin is voorzien door artikel 12bis van de wet van 25 maart 1976 en niet op grond van de bepalingen van het koninklijk besluit nr. 55 van 23 december 1934 ;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden arrest blijkt enerzijds, dat uitspraak doende over de vervolgingen ingesteld wegens het misdrijf bepaald door artikel 309 van het Strafwetboek, tegen drie als werknemers of leden van de « staf » van eiseres beschouwde beklaagden, de Correctionele rechtbank te Kortrijk op 20 april 1971 hen vrijgesproken heeft en, anderzijds, dat op 21 april 1971 het openbaar ministerie hoger beroep tegen deze beslissing heeft aangetekend ;

Overwegende dat het bestreden arrest het beroepen bevelschrift van 25 mei 1971 tenietdoet en beslist dat er geen reden is tot intrekking van de bij het arrest van 15 december 1970 bevolen voorlopige beschermingsmaatregelen ;

Overwegende dat een beslissing, op de strafvordering gewezen, gezag van gewijsde met al de daaruit voortvloeiende gevolgen dan alleen verkrijgt indien de strafvordering beëindigd is, dit wil zeggen wanneer het rechterlijk gewijsde onherroepelijk geworden is ;

Overwegende nochtans dat, zodra de beslissing uitgesproken is, wat aldus gevonnist werd voorlopig voor waar moet worden gehouden en de rechter bij wie de burgerlijke vordering afzonderlijk aanhangig is gemaakt, zelf het geding moet schorsen totdat over de strafvordering definitief is beslist ;

Overwegende dat de burgerlijke vordering die aldus bedoeld wordt een vordering is die punten betreft welke gemeen zijn aan de strafvordering die tot de strafrechtelijke beslissing heeft geleid ;

Overwegende dat het bestreden arrest het vonnis door de Correctionele rechtbank te Kortrijk geveld niet tegensprekt en geenszins uitspraak doet over een burgerlijk geding zoals hierboven bedoeld ;

Overwegende immers, enerzijds, dat het hof van beroep beslist, dat het eerste bevelschrift dient behouden te worden niet op grond van de beschouwing dat het de beklaagden ten laste gelegde misdrijf als bewezen dient beschouwd te worden terwijl de correctionele rechtbank hen had vrijgesproken, maar omdat het niet uitgesloten is dat het vonnis van deze rechtbank, ingevolge het ingesteld hoger beroep, zou gewijzigd worden zodat de redenen van bestaan van de door bedoeld bevelschrift bevolen voorlopige beschermingsmaatregelen « tot aan het definitief strafvonnis » nog steeds aanwezig zijn ; dat derhalve er geenszins van strijdigheid tussen beide beslissingen sprake kan zijn ;

Overwegende, anderzijds, dat het vonnis van de correctionele rechtbank uitspraak doet nopens een strafvordering ingesteld op grond van artikel 309 van het Strafwetboek, terwijl het bestreden arrest beslist over de noodzakelijkheid van het behoud van een beschermingsmaatregel die precies oorspronkelijk bevolen werd omdat geoordeeld werd dat hij geboden was zolang over de strafvordering niet definitief uitspraak werd gedaan ;

Dat uiteraard een niet-onherroepelijk vonnis, op de strafvordering gewezen, de rechter die in kort geding uitspraak doet niet wettelijk kan beletten, te beslissen of een dergelijke maatregel al dan niet nog steeds geboden is ;

Dat dienvolgens de ingestelde strafvordering en het vonnis door de correctionele rechtbank gewezen het hof van beroep, ten deze, niet wettelijk konden beletten uitspraak te doen zoals het gedaan heeft ;

Overwegende dat de bepalingen van het Gerechtelijk gewijsde geen toepassing vinden in strafzaken ;

Wat het eerste onderdeel van het tweede middel betreft:

(.....)

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;
Veroordeelt eiseres in de kosten.

NOOT. — Zie in de strafzaak het arrest van het Hof van Beroep te Gent van 30 december 1971, R.W., 1971-72, 1356, dat op strafrechtelijk gebied de vordering verjaard verklaart en op civielrechtelijk gebied de feiten niet bewezen verklaart en de eis van de burgerlijke partijen als ongegrond afwijst.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 28 juni 1971.

Wvd. Voorzitter : M. P. Trousse (verslaggever).

Raadsheren : MM. A. Ligot, Ph. Capelle,
J. Closon en R. Janssens.

Advocaat-generaal : Mr. L. Duchatelet.

Bosser en wouden. — 1. Bosmisdrijf. — Verjaring. — Stuiting. — Maximumtermijn. — 2. Art. 143 Boswetboek. — Prejudicieel geschil. — Exceptie. — Vereiste

1. Bij ontstentenis van afwijkende bepalingen kan de verjaring van de strafvordering inzake bosmisdrijven, welke wordt bepaald bij art. 145 Boswetboek, worden gestuit overeenkomstig de bepalingen van de wet van 17 april 1878, gewijzigd bij de wet van 30 mei 1961.

Wanneer het misdrijf verjaart door verloop van een termijn van minder dan zes maanden, wordt, overeenkomstig art. 25, lid 2, van die wet, de verjaring gestuit door de daden van onderzoek of van vervolging verricht niet alleen gedurende de eerste termijn, maar ook gedurende elke nieuwe termijn voortvloeiende uit een stuiting, maar zonder dat de termijn van verjaring aldus kan worden verlengd tot meer dan één jaar, met het voorbehoud dat die maximumtermijn van één jaar inzake bosmisdrijven niet loopt vanaf de dag waarop het is gepleegd, maar wel vanaf de dag waarop het is vastgesteld, zulks overeenkomstig de bijzondere bepaling van art. 145 Boswetboek.

2. *Luidens art. 143 Boswetboek wordt de prejudiciële exceptie slechts aangenomen voor zover zij gegrond is op een deugdelijk schijnende titel of op welbepaalde feiten van bezit die de verdachte eigen zijn, zodat zij elk karakter van wanbedrijf of van overtreding ontnemen aan het feit waarop de vervolging berust.*

Lepage t./ Belgische Staat.

Gelet op het bestreden vonnis, op 20 januari 1971 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Aarlen ;

I. In zover de voorziening gericht is tegen de strafrechtelijke beschikkingen van het vonnis ;

Over het derde middel, afgeleid uit de schending van de wetsbepalingen betreffende de verjaring van de strafvordering.

doordat het vonnis, dat aangenomen heeft dat de einddatum voor de verjaring van de strafvordering de 27e januari 1970 was, beslist dat de verjaring pas op 27 januari 1971 verkregen was,

terwijl de verjaring van de strafvordering slechts wordt gestuit door daden van onderzoek of van vervolging die verricht zijn binnen de termijn van drie maanden sinds de vorige stuitingsdaad ; de laatste stuitingsdaad die tijdens de eerste periode van drie maanden werd verricht, dagtekent van 17 of 20 april 1970 en hierdoor de verjaringstermijn op 17 of 20 juli 1970 is verstreken ; de laatste daartoe dienstige daad die tijdens de tweede periode werd verricht, dagtekent van 25 of 29 juni 1970, waardoor de verjaringsstermijn op 25 of 29 september 1970 is verstreken ; de laatste nuttige daad van stuiting van de verjaring die tijdens de derde periode werd verricht, dateert vna 16 september 1970, zodat de verjaring definitief is ingetreden op 16 december 1970 en dat bij vergissing in de berekening het vonnis overwogen heeft dat de verjaring van de strafvordering pas op 27 januari 1971 ingetreden was ;

Overwegende dat, bij ontstentenis van afwijkende bepalingen, de verjaring van de strafvordering inzake bosmisdrijven, welke wordt bepaald bij artikel 145 van het Boswetboek, kan worden gestuit overeenkomstig de bepalingen van de wet van 17 april 1878 houdende de voorafgaande titel van het Wetboek van strafvordering, zoals deze wet is gewijzigd bij de wet van 30 mei 1961 :

Dat, overeenkomstig artikel 25, lid 2, van die wet, wanneer het misdrijf verjaart door verloop van een termijn van minder dan zes maanden, de verjaring wordt gestuit door de daden van onderzoek of van vervolging, verricht niet alleen gedurende de eerste termijn, maar ook gedurende elke nieuwe termijn voortvloeiende uit een stuiting, maar zonder dat de termijn van verjaring aldus kan worden verlengd tot meer dan één jaar, met het voorbehoud dat die maximumtermijn van één jaar inzake bosmisdrijven niet loopt vanaf de dag waarop het is vastgesteld, zulks overeenkomstig de bijzondere bepaling van artikel 145 van het Boswetboek ;

Overwegende dat het vonnis erop wijst dat de einddatum van de verjaring de 27e januari 1970 is, op welke dag het misdrijf is vastgesteld ; dat de verjaring achtereenvolgens werd gestuit op 20 april, 29 juni, 16 september en 9 november 1970 ;

Dat het derhalve met een juiste toepassing van de regels inzake verjaring beslist dat de verjaring eerst zal intreden op 27 januari 1971 ;

Dat het middel niet kan worden aangenomen ;

Over het eerste en het tweede middel, samen afgeleid uit de schending van artikel 143 van het Boswetboek,

doordat het vonnis afwijzend heeft beschikt over eisers aanbod van bewijs tot staving van de prejudiciële exceptie door hem opgeworpen om te bewijzen dat zijn eigendom en dientengevolge de grens tussen Frankrijk en België het perceel omvatten waarop de bomen werden gekapt,

terwijl de rechtspleging die in de aangehaalde bepaling van het Boswetboek nauwkeurig is aangegeven, moet worden toegepast in geval van een geschil over de grenzen tussen twee eigendommen en a fortiori bij het vaststellen dat de plaats waar het beweerd misdrijf werd begaan, tot een bepaald grondgebied behoort en terwijl, meer in het bijzonder met betrekking tot het bewijs van de eigendom van het perceel, het vonnis het aanbod van bewijs van de verkrijgende verjaring niet heeft beantwoord ;

Overwegende dat in het onderzoek van het bewijs, door eiser achtereenvolgens aangeboden tot staving van zijn bewering betreffende de territorialiteit van de plaats waar de bomen werden gekapt, en betreffende de eigendom van de betrokken plaats, het vonnis erop wijst met betrekking tot het eerste punt », dat blijkens de stafkaart op de schaal van 1 :10.000 waarvan een fotocopie door het bestuur van Waters en Bossen werd voorgelegd, en blijkens de vaststellingen ter plaatse door de rijkswacht gedaan, de bedoelde bomen zich zeker op Belgisch grondgebied in het gemeentebos van Dampricourt bevonden ; en dat dientengevolge de door appellant (thans eiser) aangehaalde feiten onwaar bevonden zijn (feit 1) dan wel niet ter zake dienen noch concludent zijn (feiten 2 tot 5) », en met betrekking tot het tweede punt, « dat het feit 1 niet betwist wordt ; dat het feit 2 reeds onwaar is op grond van de ouderdom zelf van de gekapte bomen en van wat gezegd is in het feit 4 ; dat de feiten 3 en 4 niet ter zake dienen noch concludent zijn » ;

Overwegende dat, luidens artikel 143 van het Boswetboek, de prejudiciële exceptie slechts wordt aangenomen voor zover zij gegrond is op een deugdelijk schijnende titel of op welbepaalde feiten van bezit die de beklaagde eigen zijn, zodat zij elk karakter van wanbedrijf of van overtreding ontnemen aan het feit waarop de vervolging berust ;

Dat het vonnis, door de exceptie te verwerpen op grond dat de feiten waarop zij steunt, noch ter zake dienen, noch concludent zijn om de redenen die het aangeeft, de wet juist heeft toegepast en de vormvereiste van artikel 97 van de Grondwet is nagekomen ;

Dat de middelen niet kunnen worden aangenomen ;

Over het vierde middel, hieruit afgeleid dat het vonnis geen antwoord geeft op het verzoek om eiser vrij te spreken wegens de bestaande twijfel, welk verzoek enerzijds steunde op de oorspronkelijke goede trouw van eiser en anderzijds op de moeilijkheden van de feitelijke en van de rechtstoestand ;

Overwegende dat het vonnis duidelijk de gegevens vermeldt, aan de hand waarvan het tot zijn overtuiging is gekomen omtrent het bestaan van het misdrijf, zodat het impliciet het verweer van beklaagde beantwoord heeft die

zich beriep op de bestaande twijfel, en het aldus regelmatig zijn beslissing met redenen heeft omkleed ;

Dat het middel feitelijke grondslag mist ;

En overwegende dat de substantiële of op straffe van van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is ;

II. In zover de voorziening gericht is tegen de burgerlijke beschikkingen van het vonnis ;

Overwegende dat, met betrekking tot de burgerrechtelijke beschikkingen van het vonnis, het vonnis zich beperkt een provisionele vergoeding toe te kennen aan de gemeente Mampricourt en voor het overige de heropening van het debat beveelt ;

Dat die beslissing geen eindbeslissing is in de zin van artikel 416 van het Wetboek van strafvordering en geen uitspraak doet over een geschil inzake bevoegdheid ;

Dat de voorziening voor de eindbeslissing werd ingesteld en dus voorbarig en niet ontvankelijk is ;

Om die redenen,

Verwerpt de voorziening ;

Veroordeelt eiser in de kosten.

NOOT. — Krachtens art. 17 van de wet van 17 april 1878 mag de strafrechter de berechting van een prejudiciële geschil niet aan zich houden : hij dient hetzij de exceptie te verwerpen indien hem blijkt dat ze niet steunt op een schijnbare titel of op bepaalde feiten van bezit die van zulke aard zijn dat zij aan het feit waarop de vervolging berust alle karakter van misdrijf ontnemen, hetzij de exceptie aan te nemen en partijen naar de burgerlijke rechter te verwijzen (Cass., 14 februari 1966, R.W. 166-67, 986).

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 10 mei 1971.

Afdelingsvoorzitter : M. C. Louveaux.

Raadsheren : MM. P. Trousse, A. Ligot, Ph. Capelle (verslaggever) en J. Closon.

Advocaat-generaal : M. R. Charles.

Bossen en wouden — 1. Boswetboek. — misdrijf. — Begrip. — 2. Art. 166 boswetboek. — Gewone wegen. — Begrip. — 3. Art. 165 boswetboek. — Wettige reden van aanwezigheid in het bos. — Begrip.

1. Het Boswetboek is het geheel van orde- en politiematregelen, door de wetgever genomen tot instandhouding en tot bescherming van de rechten der eigenaars. Het feit alleen van de overtreding van de regels die het daartoe voorschrijft, brengt de toepassing van de gestelde straffen mee ongeacht opzet of vastgestelde schade.
2. Luidens art. 166 Boswetboek is het verboden rijden te doen of te laten komen in het bos buiten de gewone wegen. Onder « de gewone wegen » (« routes et chemins ordinaires ») moeten de openbare wegen verstaan, met uitsluiting van de wegen aangelegd voor de inwendige dienstverrichtingen in bossen.
3. De in art. 165 Boswetboek vermelde wettige reden is die waardoor de aanwezigheid van een verdachte buiten de gewone wegen wordt gerechtvaardigd. De wettige reden ter rechtvaardiging van die aanwezigheid moet steunen op objectieve gegevens.

Procureur des konings te Verviers t.
/ Barnich e.a.

Gelet op het bestreden vonnis, op 7 december 1970 in hoger beroep gewezen door de Correctionele Rechtbank te Verviers :

Over het middel afgeleid uit de schending van de bewijskracht der akten en van de artikelen 137, 138 en 166 van de wet van 19 december 1854 houdende het Boswetboek, doordat, in weerwil van de vaststelling van de verbalisant in zijn proces-verbaal van 30 mei 1970 dat de verweerders « te paard reden... buiten de gewone wegen » in het domeinbos van West Hertogenwald, het vonnis, al neemt het aan dat de bereden weg niet kan worden beschouwd als een openbare weg in de beperkte zin van buurtweg, de verweerders vrijspreekt van de hun ten laste gelegde overtreding van voornoemd artikel 166, op grond hiervan dat 1°) de weg waarop zij te paard reden een « doorkijk » is die reeds jaren lang bestaat, zodat hij « Allée de Pierreux-Heid » genoemd wordt ; het niet gaat om een weg door de eigenaar uitsluitend voor exploitatie van het bos aangelegd, daar de daartoe bestemde wegen geen speciale benaming plegen te hebben ; genoemde « allee » het kenmerk van een toegestane weg heeft « in de ruime betekenis waarin artikel 166 van het Boswetboek het klaarblijkelijk verstaat », dat slechts de bescherming beoogt van de jachtpaden en de afvoer- en exploitatiewegen ; 2°) het vermoeden van bedrieglijk opzet, dat aan voornoemd artikel 166, ten grondslag ligt, kan worden weerlegd door het bewijs van een wettige reden en de verweerders in onderhavig geval « een gezonde ontspanning, en bij uitstek wettige reden » zochten ; 3°) het noch bewezen is, noch zelfs beweerd werd dat de verweerders enige schade hebben toegebracht, terwijl, eerste onderdeel, het ten laste van de verweerders opgemaakt proces-verbaal, waarin vastgesteld wordt dat zij « te paard reden buiten de gewone wegen » in een domeinbos, bewijskracht heeft zolang het niet van valsheid is beticht ; tweede onderdeel, de gewone wegen bedoeld bij artikel 166 van het Boswetboek uitsluitend de openbare wegen zijn, waaronder, volgens de vaststellingen zelf van het bestreden vonnis, de « allee de Pierreux-Heid » niet kan worden begrepen ; derde onderdeel, het gedogen waarvan het Bestuur van Waters en Bossen blijk gegeven heeft het misdrijf niet wegneemt en het proces-verbaal trouwens gewag maakt van de bekentenis van de verweerder Barnich, in het bijzijn van de verweerder Kremer, en « met diens instemming » gedaan, dat het eerstgenoemde werd verboden te paard te rijden in het bos ; vierde onderdeel, in strijd met artikel 165 van het Boswetboek, artikel 166 van hetzelfde wetboek niet bepaalt dat de overtreders een beroep op wettige redenen kunnen doen, en vijfde onderdeel, het ten laste van verweerder gelegde misdrijf aanwezig is, ongeacht de schade ;

Over het tweede, het derde en het vijfde onderdeel samen ;

Overwegende dat het Boswetboek het geheel is van orde- en politiematregelen, door de wetgever genomen tot instandhouding van de bossen en tot bescherming van de rechten der eigenaars en dat het feit alleen van de overtreding van de regels die het daartoe voorschrijft, de toepassing van de gestelde straffen met zich brengt ongeacht opzet of vastgestelde schade ;

Overwegende dat, luidens artikel 166 van het Boswetboek, het verboden is rijden te doen of laten komen in het bos « buiten de gewone wegen » ; dat de woorden « routes et chemins ordinaires » door de Belgische wetgever werden overgenomen uit de artikelen 146 en 147 van het Franse Boswetboek van 1827, waarvan de betekenis, volgens het verslag uitgebracht aan de Kamer van Volksvertegenwoordigers, overeenstemt met de woorden « routes et grands chemins » van de ordonnantie van 1669 ; dat door die woorden zonder commentaar of bespreking om-

trent de draagwijdte ervan over te nemen, de Belgische wetgever; de betekenis heeft willen bewaren, die hun werd toegekend door de wetgeving waaraan hij ze ontleende;

Dat derhalve onder « de gewone wegen » (« routes et chemins ordinaires ») de openbare wegen moeten worden verstaan, met uitsluiting van de wegen aangelegd voor de inwendige dienstverrichtingen in bossen;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het bestreden vonnis blijkt dat de « allee » waar het vervolgde feit werd gepleegd, geen openbare weg is in de zin van het Boswetboek; dat daarentegen er niet uit blijkt dat de verweerders de toelating hadden er te paard te rijden;

Dat het tweede, het derde en het vijfde onderdeel van het middel gegrond zijn;

Over het middel ambtshalve afgeleid uit de schending van de artikelen 165 en 166 van de wet van 19 december 1854 houdende het Boswetboek;

Overwegende dat de rechter aanneemt dat de verweerders in het onderhavige geval een wettige reden konden aanvoeren, met name de bedoeling een gezonde ontspanning te nemen en dat die reden een rechtsvaardigingsgrond is, die elk misdrijf uitsluit;

Overwegende dat de wettige reden vermeld in artikel 165 van genoemd wetboek, die is waardoor de aanwezigheid van een beklaagde buiten de gewone wegen wordt gerechtvaardigd, dat de wettige reden ter rechtvaardiging van die aanwezigheid moet steunen op objectieve gegevens;

Om die redenen,

en zonder dat er grond bestaat om het eerste en het vierde onderdeel van het middel te onderzoeken, die geen cassatie zonder verwijzing kunnen meebrengen;

Vernietigt het bestreden vonnis;

Beveelt dat van dit arrest melding zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde beslissing;

Veroordeelt ieder verweerder in de helft van de kosten;

Verwijst de zaak naar de Correctionele rechtbank te Luik, zitting houdende in hoger beroep.

NOOT. — De Nederlandse tekst van het Boswetboek van 19 december 1854 werd ingevoerd bij wet van 8 april 1969 houdende aanpassing van de Franse tekst en vaststelling van de Nederlandse tekst van het Boswetboek (Belgisch Staatsblad van 6 augustus 1970).

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

16e Kamer. — 14 mei 1973.

Voorzitter: M. J. Van der Haegen.

Raadsheren: M.M. F. Lox (verslaggever) en Th. Vossen.

Advocaat-generaal: M. R. Declercq.

Advocaten: Mrs. J. Mallinger, G. Wybouw en G. Vanhulle-Van Londersele.

Vernieling. — Overschilderen van borden boven loketten in een gemeentehuis. — Ten deze geen politiek misdrijf. Toepasselijkheid van art. 559, 1°, niet van art. 526 Sw.

De verdachte heeft inlichtingsborden boven de loketten in een gemeentehuis met verf bespoten.

1. *Aangezien zijn daad niet gericht was tegen de grondwet of tegen het politiek bestel van de Staat, maar enkel tegen een administratieve beslissing van een gemeente-overheid, maakt ze geen politiek misdrijf uit.*

2. a) *Uit de vergelijking van lid 3 en lid 4 van art. 526 Sw. blijkt, dat de wetgever een onderscheid heeft gemaakt naar gelang het gaat om de beveiliging van voorwerpen op de straat of in openbare plaatsen, dan wel van voor-*

werpen in gebouwen. Daaruit vloeit voort, dat m.b.t. kerken, tempels of — zoals in casu — openbare gebouwen, art. 526 slechts toepassing vindt als er monumenten, standbeelden, schilderijen of kunstvoorwerpen vernield, neergehaald, verminkt of beschadigd werden. De borden in kwestie kunnen niet in die opsomming ondergebracht worden.

b) *De civielrechtelijke fictie van goederen onroerend door incorporatie wordt door het strafrecht niet aanvaard. De borden in kwestie, die gemakkelijk kunnen verwijderd worden, moeten als roerende goederen beschouwd worden. De opzettelijke beschadiging of vernieling ervan valt onder toepassing van art. 559, 1° Sw.*

Gemeente Schaarbeek t. / Grammens.

Overwegende dat de hogere beroepen regelmatig zijn naar vorm en termijn;

I. Beroepsrechtspleging:

Overwegende dat beklaagde — weze het « zeer ondergeschikt » — de nietigheid van het hoger beroep opwerpt onder voorwendsel dat het exploit van dagvaarding betekend op verzoek van de Heer Procureur Generaal bij het Hof van beroep, de telastlegging als volgt samenvat: « uit hoofde van voorwerpen tot algemeen *niet* (in plaats van *nut*) beschadigd te hebben »; dat hij hieruit besluit dat voormeld exploit door « exceptio obscuri libelli » is aangetast;

Overwegende dat het Hof niet gevat of betrokken wordt door de dagvaarding van beklaagde en van partijen, maar door de akte van beroep (Cass. 18. X. 1954; Pas. 1955, I, 134); dat voormelde dagvaarding enkel tot doel heeft een datum vast te stellen waarop beroepene zal moeten verschijnen en waarop de zaak zal behandeld worden (Rep. Prat. Suppl. V° Appel mat. répress., n° 525 en 535); dat de betwiste melding aldus enkel ter inlichting werd opgenomen;

Overwegende dat beklaagde daarenboven ter zitting is verschenen en ten gronde besloten heeft, zodat het Hof in regelmatige vorm over de grond van de zaak beslist (Cass. 11 mei 1931, Pas., I., 165);

II. Ten gronde:

A. Op strafrechterlijk gebied:

Overwegende dat beklaagde erkent dat hij met zwarte verf zes glazen inlichtingsborden, met tweetalige vermeldingen overspoten heeft met het doel de aandacht van de bevoegde overheid te vestigen op de toepassing van de taalwetten in een der gemeenten van de Brusselse agglomeratie;

Overwegende dat beklaagde oorspronkelijk gedagvaard werd op grond van artikel 526, lid 3 van het Strafwetboek; dat de telastelegging ter zitting aangevuld werd met lid 4 van voormeld artikel en met de overtreding bedoeld in artikel 559, 1° van het Strafwetboek;

Overwegende dat beklaagde op 3 september 1972 verklaard heeft voor deze telastelegging vrijwillig te verschijnen en zich tegen deze gewijzigde telastelegging verdedigd heeft (stuk 13);

Overwegende dat de gestelde daad geen politiek misdrijf uitmaakt; dat de feiten door beklaagde gepleegd inderdaad niet gericht waren tegen de Grondwet of tegen het politiek bestel van de Staat maar enkel en alleen tegen een administratieve beslissing van een gemeentelijke overheid (Cass. 21.XI.1927, P. 1928, I., blz. 21);

Overwegende dat de vergelijking tussen alinea's 3 en 4 van artikel 526 van het Strafwetboek duidelijk aantoon-

dat de wetgever een onderscheid heeft gemaakt in het beveiligen van voorwerpen die zich op straat of in openbare plaatsen bevinden (al. 3) en die welke in gebouwen worden geplaatst (al. 4) — (zie Nijpels en Servais, boek IV, blz. 268) ;

Overwegende dat hieruit voortvloeit dat, binnen kerken, tempels of — zoals in casu — openbare gebouwen, artikel 526 slechts van toepassing is waar monumenten, standbeelden, schilderijen of kunstvoorwerpen vernield, neergehaald, verminkt of beschadigd worden ;

Overwegende dat de kwestieuze inlichtingsborden, die zich boven de loketten in het gemeentehuis van Schaarbeek bevinden, in de vermelde opsomming niet vallen ;

Overwegende dat de eerste rechter nochtans ten onrechte de feiten ten laste van beklagde gelegd als inbreuk op artikel 521 van het Strafwetboek omschreef ;

Overwegende dat het strafrecht inderdaad de civiel-rechterlijke fictie van de onroerende goederen bij inlijving niet aanvaardt (Nijpels en Servais, bd. IV, blz. 424 ; Beltjens, C., Pén., blz. 760, n° 2 en 10 ; Trousse, *Interprétation des lois pénales*, R.D.P., 52-53, p. 425 ; Rigaux et Trousse, C. de Pol. I, blz. 262 ; Marchal et Jaspar, II, blz. 780) ; dat de inlichtingsborden, die met 2 kettingen aan het plafond van de zaal van de bevolkingsdiensten op het gemeentehuis te Schaarbeek gehecht zijn gemakkelijk kunnen verwijderd worden, zodat zij bij de interpretatie van voorschreven artikel als roerende eigendom moeten beschouwd worden ;

Overwegende dat de opzettelijke beschadiging of vernieling van bedoelde inlichtingsborden, buiten de gevallen in boek II, titel IX, hoofdstuk II van het Strafwetboek omschreven, onder toepassing valt van artikel 559, 1° van voorschreven wetboek ;

Overwegende dat het feit slechts een overtreding oplevert doch dat de openbare of de burgerlijke partij de verwijzing niet hebben gevraagd overeenkomstig artikel 213 van het Wetboek van Strafvordering ;

Overwegende dat de verjaring van de publieke vordering van de aldus heromschreven telastlegging is ingetreden, meer dan een jaar verlopen zijnde sedert de datum van de feiten ;

B. Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat de burgerlijke rechtsvordering te kwamer tijd, zij op 27 oktober 1972, werd ingesteld, daar de verjaring van de overtreding gestuit werd door het kantschrift van de Heer Procureur des Konings te Mechelen aan zijn ambtgenoot te Brussel op 28 juni 1972 ;

Overwegende dat vaststaat dat Grammens Florimond opzettelijk roerende eigendommen van de gemeente Schaarbeek — zijnde zes inlichtingsborden geplaatst boven de loketten van de bevolkingsdiensten van het gemeentehuis — beschadigd heeft door die te bespuiten met zwarte verf ; dat alle elementen voorzien bij artikel 559, 1° van het Strafwetboek aldus verenigd zijn ; dat geen strafuitsluitende verschoningsgrond aanwezig is ;

Overwegende dat het billijk voorkomt de materiële schade van de burgerlijke partij op 1 frank vast te stellen ; dat deze partij nochtans geen bewijs inbrengt van enige morele schade, zodat haar vraag desbetreffend niet kan worden ingewilligd ;

Om deze redenen,

Het Hof,

rechtdoende op tegenspraak ;

Gezien artikelen : (...)

Alle andere, meer uitgebreide of strijdige besluiten als irrelevant verwerpend,

Ontvangt de hogere beroepen ;

Vernietigt het bestreden vonnis en opnieuw rechtdoende met eenparigheid van stemmen,

Op strafgebied :

Stelt vast dat de verjaring van de openbare vordering is ingetreden wat de feiten van de hergekwalficeerde betichting voorzien bij artikel 559, 1° van het Strafwetboek betreft ;

Legt de kosten van beide aanleggen jegens de openbare partij ten laste van de Staat ;

Op burgerlijk gebied :

Zegt dat Grammens Florimond opzettelijk de roerende eigendom van de gemeente Schaarbeek, zijnde 6 inlichtingsborden, buiten de gevallen in boek II, titel IX, hoofdstuk II van het Strafwetboek, beschadigd of vernield heeft ;

Veroordeelt Grammens Florimond te betalen aan de burgerlijke partij de som van één frank voor materiële schade ; wijst de burgerlijke partij voor het overige van haar eis af ;

Veroordeelt Grammens Florimond tot de helft der kosten van beide aanleggen jegens de burgerlijke partij ; laat de andere helft dezer kosten ten laste van deze laatste.

NOOT. — Zie het vernietigde vonnis van de Correctie- en Rechtbank te Brussel van 24 november 1972 in R.W. 1972-73, 910.

HOF VAN BEROEP TE GENT

5e Kamer. — 6 november 1972.

Voorzitter : M. De Clercq.

Raadsheren : M.M. De Buck en Lebbe.

Advocaten : Mrs. Van Raes en D'Hoore.

Wisselbrief. — Getrokken op een vennootschap. — Voor accept ondertekend door de zaakvoerder. — Zonder vermelding van zijn hoedanigheid. — Geen accept in persoonlijke naam. — Aval voor de trekker.

De zaakvoerder van een vennootschap had een op de vennootschap getrokken wissel voor accept ondertekend zonder zijn hoedanigheid van zaakvoerder te vermelden. Op dagvaarding door de trekker werd in een eerste vonnis de vennootschap, in een tweede de zaakvoerder tot betaling veroordeeld. De zaakvoerder is van beide vonnissen in hoger beroep gekomen.

Aangezien er minstens materiële identiteit moet bestaan tussen de betrokkene en de acceptant (art. 25 Wisselwet), kan niet volgehouden worden, dat de zaakvoerder in persoonlijke naam geaccepteerd heeft.

Zijn handtekening is echter niet zonder gevolg : wanneer een persoon die noch de betrokkene noch de trekker is, de wisselbrief op de voorzijde ondertekent, geldt deze ondertekening — bij ontstentenis van vermelding voor wie aval gegeven wordt — als aval voor de trekker (art. 31, 3e en 4e lid, Wisselwet), maar ten deze heeft het aval voor de trekker geen nuttige functie.

Het hoger beroep tegen het eerste vonnis wordt ongegrond, dat tegen het tweede gegrond verklaard.

Degroote t. / N.V. Comptoir Charbonnier
en P.V.B.A. Degroote.

Appellant heeft tijdig en op regelmatige wijze hoger be-

roep aangetekend tegen twee vonnissen van de recht-bank van Koophandel te Leper, respectievelijk van 20 maart 1972 en 15 mei 1972.

Het eerste is een tussenvonnis waarbij de eis strekkende tot betaling van 324.700 fr., vermeerderd met de protestkosten en rente, op grond van geaccepteerde wisselbrieven gegrond verklaard werd ten overstaan van de P.V.B.A. Richard De Grootte, terwijl de eis in zoverre hij gericht was tegen Richard De Grootte persoonlijk voor pleidooi verwezen werd naar de terechtzitting van 10 april 1972. Het is op dit deel van de eis dat door het vonnis van 15 mei 1972 recht gedaan werd.

Het hoger beroep is gericht zowel tegen de N.V. Comp-toir Charbonnier Franco-Belge als tegen de P.V.B.A. De Grootte. Voor deze laatste is niemand verschenen. Deze partij heeft echter een verwittiging ontvangen zoals bepaald in art. 751 G. Wb., zodat het arrest geacht wordt op tegenspraak te zijn geweest.

Appellant die zaakvoerder is van de P.V.B.A. De Grootte heeft een aantal door de N.V. op deze vennootschap getrokken wissels voor accept ondertekend. De N.V. die hem in persoonlijke naam aanspreekt houdt voor dat hij zich, door zijn handtekening te plaatsen zonder vermelding van zijn hoedanigheid persoonlijk verbonden heeft. Appellant daarentegen houdt staande dat hij de wissels ondertekend heeft in zijn hoedanigheid van zaakvoerder.

Het wordt door niemand betwist dat in al deze wisselbrieven als betrokkene wordt aangewezen de P.V.B.A. De Grootte.

Aangezien er minstens materiële identiteit moet bestaan tussen betrokkene en acceptant (art. 25 van de eenvormige wisselwet) kan onmogelijk volgehouden worden dat Richard De Grootte in persoonlijke naam geaccepteerd heeft. De door de geïntimeerde overgelegde rechtspraak is niet dienend ter zake daar het in het aldaar behandelde geval ging om een vertegenwoordiger van een P.V.B.A., die zonder vermelding van zijn hoedanigheid als betrokkene op de wissel vermeld was en die, eveneens zonder vermelding van hoedanigheid, als acceptant had getekend.

Toch kan uit wat voorafgaat niet afgeleid worden dat de handtekening van appellant in geen geval enig gevolg zou kunnen hebben. Wanneer een persoon die niet de betrokkene is noch de trekker de wisselbrief op de voorzijde ondertekent geldt deze handtekening — bij ontstentenis van vermelding voor wie aval gegeven wordt, krachtens art. 31, derde en vierde lid als aval voor de trekker (zie: Jan Ronse in A.P.R. Wisselbrief en Orderbrief nr. 841, alwaar echter bij mislag het woord «betrokkene» inplaats van «trekker» geschreven werd; de vergissing blijkt duidelijk uit de verwijzing naar de tekst van de wet en uit het verder betoog in ditzelfde werk nr. 962 e.v.).

De regel volgens welke het aval geacht wordt voor de trekker te zijn gegeven is imperatief en duldt geen tegenbewijs (noot onder art. 31 wisselwet, wetboek van Koophandel in de uitgave Story-Scientia, met aangehaalde rechtspraak; A.P.R., 962 e.v.).

Dit alles heeft tot gevolg dat de N.V.-trekker, appellant-avalgever niet tot betaling kan aanspreken daar deze immers ingevolge art. 31 slechts de eigen wisselverbintenis van de trekker waarborgt (o.c., nr. 969);

In het onderhavige geval is van een wisselverbintenis van de trekker geen sprake en heeft het aval geen nuttige functie, zo alnde wisselbrief in handen van de trekker is gebleven. Volledigheidshalve kan nog gezegd worden dat De Grootte de materiële legimitatie van geïntimeerde als houder van de wisselbrief niet betwist.

Om deze redenen,

Het Hof,

Gelet op art. 24 der wet van 15 juni 1935;

Verklaart het hoger beroep tegen het vonnis van 20 maart 1972 ongegrond en wijst dit af; het hoger beroep tegen het vonnis van 15 mei 1972 gegrond. Doet het laatstgenoemd vonnis te niet en opnieuw wijzende: verklaart de eis tegen appellant ongegrond;

Verwijst eerste geïntimeerde in de kosten van de aanleg aan de zijde van appellant. Deze kosten kunnen echter bij gemis aan opgave niet begroot worden.

NOOT. — De wijze waarop de hoedanigheid van vertegenwoordiger op de wisselbrief wordt uitgedrukt is in principe zonder belang, op voorwaarde dat zij, eventueel door interpretatie, uit de wisselbrief, maar ten aanzien van verwijderde partijen, uitsluitend uit deze titel kan blijken. Een uitdrukkelijk daartoe bestemde vermelding is niet vereist (J. Ronse, A.P.R., *Wisselbrief en orderbriefje*, I, nr. 321).

Aangezien er identiteit moet zijn tussen de persoon die op de wisselbrief aangewezen is als betrokkene kan, bij ontbreken van formele identiteit, het tekenen als vertegenwoordiger blijken (J. Ronse, a.w., nr. 322).

Zo werd beslist, dat de afgevaardigde beheerder van een vennootschap die, zonder vermelding van zijn hoedanigheid, een op de vennootschap getrokken wisselbrief voor acceptatie getekend heeft, als vertegenwoordiger gehandeld heeft en geen persoonlijke verbintenis aangegaan heeft (Hof Luik, 29 februari 1960, motivering, Pas., 1961, II, 3, geciteerd door J. Ronse, a.w., nr. 322).

* * *

Men mag het er met het vorenstaande arrest volledig over eens zijn, dat er minstens materiële identiteit tussen de betrokkene en de acceptant moet bestaan (zie J. Ronse, a.w., nrs. 839 e.v., betreffende het vereiste van persoonlijkheid), zodat in het onderwerpelijke geval niet kon volgehouden worden, dat de zaakvoerder in persoonlijke naam geaccepteerd had. Volgt daar niet uit, dat hij voor de vennootschap accepteerde? Als men dit aanvaardt, dan was er geen acceptatie en kon de vennootschap niet veroordeeld worden (zie het hierboven geciteerde arrest van het Luikse Hof). Als men echter aanvaardt, dat de handtekening van de zaakvoerder gold als acceptatie ten name van de vennootschap, mag men dan nog onderzoeken of die handtekening ook geldt als aval voor de trekker?

Betreffende de rechtsgevolgen van het aval zonder vermelding van de geavalleerde, zie men J. Ronse, a.w., nrs. 952 e.v.

C.

CORRECTIONELE RECHTBANK TE ANTWERPEN

10e Kamer. — 13 april 1973.

Voorzitter: M. J. Van Nuffel.

Rechters: MM. Dusoso en Langohr.

Openbaar Ministerie: M. Van Gelder.

Advocaten: Mrs. Daems, Schöller, Schoups, Van de Castele, Naudts en Lenaerts.

Bouwmisdrijf. — Nietigheid van dagvaarding wegens onjuiste vermeldingen. — Recht van benadeelde derde afbraak te vorderen.

De dagvaarding die de juiste kadastrale aanduidingen verstrekt doch in de nadere beschrijving lengte en breedtematen slechts benaderend aangeeft is niet nietig zo ze genoegzame gegeven bevat die toelaten ondubbelzinnig

af te leiden welk deel van het bouwwerk in overtreding werd opgericht.

Wanneer het gemeentebestuur er zich van onthoudt een vorm van herstel te vorderen en het Bestuur van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening dhr. Procureur verzoekt de vordering « te schorsen », kan deze slechts de toepassing van de strafwet vorderen en niet een van de door de wet voorziene vormen van herstel.

Door dit verzoek tot « schorsing » geeft de administratie enkel te kennen dat zij haar keuze wil voorbehouden om, na wijziging van het plan van aanleg, een stede-bouwkundig verantwoorde oplossing te geven.

De belanghebbende derde is intussen niet gerechtigd de afbraak te vorderen vermits de wet zijn rechten op rechtstreeks herstel beperkt tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel, onafgezien zijn rechten op schadevergoeding.

Van Woensel t. / Mertens & Ctn.

Beticht van : te Mortsel, kanton Berchem ; Allen : van 1 juni 1963 tot 4 maart 1970 ;

hetzij door het misdrijf te hebben uitgevoerd of aan de uitvoering rechtstreeks te hebben medegewerkt, hetzij door enige daad tot de uitvoering zodanige hulp te hebben verleend dat zonder hun bijstand het misdrijf niet had kunnen worden gepleegd ; op het onroerend goed, eigendom van de N.V. Werkhuizen Joseph Mertens, gelegen te Mortsel, Deurnestraat, 208, gekadaastreerd als meubelfabriek onder wijk A perceel n° 181/F2 met een oppervlakte van 3 Ha 20 a 55 ca, bij inbreuk op de artikelen 44, 64 en 69 van de wet van 29 maart 1962, in de hoedanigheid : de eerste : van gebruiker van onroerende goederen en opdrachtgever ; de tweede : van architect ; de derde, de vierde, de vijfde en de zesde van aannemers-, de werken opgesomd in art. 44 voornoemd zonder voorafgaandelijke schriftelijke en uitdrukkelijke vergunning afgeleverd door het College van Burgemeester en Schepenen van Mortsel en met overtreding van de voorschriften van het bijzonder plan van aanleg n° 5 goedgekeurd bij K.B. van 17 september 1958 in herziening gesteld bij K.B. van 16 februari 1967, te hebben uitgevoerd of instandgehouden nl. door aan een bestaande fabriek een magazijn (30 m x 30 m x ca 8 m) langs de zijde van de Deurnestraat te hebben aangebouwd, de muren uitgevoerd zijnde, tot een hoogte van 6 m. in baksteenmetselwerk, en, wat de twee overige meters betreft in een metalen constructie bekleed met plastieke golfplaten, terwijl het geheel afgedekt is met een schuin dak in gegolfde asbestplaten.

Gezien het exploit van dagvaarding overgeschreven te Antwerpen dd. 20 januari 1972 ; 3e kantoor ; deel 5379 ; n° 12 (n° 784).

Gezien de stukken van het onderzoek ;
(.....)

Op strafgebied :

Overwegende dat de feiten gepleegd werden :

- A) tussen 1.6.1963 en 1.1.1964 om te hebben gebouwd en
- B) van 1.1.1964 tot 4.2.1970 om te hebben instandgehouden ;

Overwegende dat de vordering A ten overstaan van tweede, derde, vierde en vijfde beklaagden verjaard is, daar hun uitvoering van het werk in 1963 voltooid werd ;

Overwegende dat de vordering B ten overstaan van tweede, derde, vierde en vijfde beklaagden niet bewezen is ;

Overwegende dat eerste beklaagde opwerpt dat de dagvaarding nietig zou zijn daar de beschrijving van het onroerend goed, voorwerp van het misdrijf, te onduidelijk en onjuist zou zijn om een correcte overschrijving op het hypotheekkantoor, volgens de bepalingen van de wet van 10 oktober 1913, toe te laten ;

Overwegende dat de dagvaarding vooreerst de juiste kadastrale aanduidingen verstrekt van het ganse onroerend goed waar het litigieus bouwwerk deel van uitmaakt ; dat vervolgens een nadere beschrijving gegeven wordt van de plaats, oppervlakte en afmetingen van het magazijn in kwestie ; dat het feit dat lengte- en breedtematen van het magazijn in kwestie slechts benaderend zijn aangegeven de dagvaarding niet nietig maken zoals evenmin enige dubbelzinnigheid ontstaan is doordat in de dagvaarding gelijkelijk én het gebrek aan voorafgaande bouwvergunning én de overtreding van de voorschriften van het bijzonder plan van aanleg nr. 5 (goedgekeurd bij K.B. van 17 november 1958), vermeld worden ;

Overwegende dat inderdaad niet kan betwist worden dat eerste beklaagde beide inbreuken beging ; dat evenwel hieruit niet mag afgeleid worden dat deze inbreuken noodzakelijk op gans het kwesteiuze magazijn betrekking hebben ;

Dat inderdaad buiten betwisting is dat enkel de laatste 10 meters diepte in overtreding zijn gebouwd van het B.P.A. nr. 5 ; dat de dagvaarding zelfs vermeldt dat dit bijzonder plan van aanleg in herziening werd gesteld door het K.B. van 16 februari 1967 ;

Overwegende dat de feiten dus bewezen zijn wat eerste verdachte betreft, en zich op zich zelve vermengen als zijnde gepleegd met eenzelfde strafbaar opzet ;

Op burgerlijk gebied :

Overwegende dat het College van Burgemeester en Schepenen van de gemeente Mortsel in zitting van 4 februari 1971 besliste « vooralsnog geen vervolging in te stellen voor de begane overtreding » ; dat het Bestuur van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening op 7 januari 1971 de sloping vroeg van dat gedeelte van het magazijn dat bij inbreuk van het bijzonder plan van aanleg nr. 5 werd opgericht ; dat echter, bij schrijven van 31 oktober 1972 de Staatssecretaris voor Huisvesting en Ruimtelijke Ordening de Heer Procureur des Konings verzocht de vordering te schorsen ;

Overwegende dat dienvolgens het Openbaar Ministerie, bij toepassing van de wet, uitsluitend de toepassing van de straf vordert, ter beteugeling van het gepleegd misdrijf ;

Overwegende dat de burgerlijke partijen menen gerechtigd te zijn de afbraak van het wederrechtelijk gebouwde te vorderen ; dat zij zich hierbij steunen op de voorbereidende werken van de wet van 22 december 1970 (Senaatsverslag Parl. Ann. zitting 1969-70, nr. 525, p. 74) ;

Overwegende dat hieruit blijkt dat de Commissies meenden bevestigend te moeten antwoorden op de vraag of een derde benadeelde voor de Rechtbank kan eisen dat de plaats in de vorige staat wordt hersteld, wanneer de administratie zich ervan heeft onthouden een van de drie vormen van herstel te vorderen ;

Overwegende dat, zo inderdaad het gemeentebestuur van Mortsel er zich van onthield een vorm van herstel te vorderen, dit niet het geval was met het Bestuur van Stedebouw en Ruimtelijke Ordening ; dat de vraag tot « schorsing » van de Staatssecretaris voor Huisvesting en Ruimtelijke Ordening wel tot gevolg had dat ter zitting van 18 en 22 januari 1973 de heer Procureur des Konings geen vorm van herstel kon eisen, doch door dit verzoek de administratie enkel te kennen gaf haar keuze te willen voorbehouden tot het gewijzigd bijzonder plan van aanleg 5 bis bij Koninklijk Besluit zou zijn goedgekeurd ;

Overwegende dat de belanghebbende derde, waarvan de rechten op rechtstreeks herstel door de wet beperkt zijn tot de door de bevoegde overheid gekozen wijze van herstel, intussen niet gerechtigd zijn de afbraak te vorderen ; dat hierdoor immers afbreuk zou gedaan worden aan het keuzerecht van de wijze van herstel, dat de administratie

b) artikel 52 :

Aangezien, hoewel de wetgever zegt «gepoogd te hebben de tekst van de verschillende artikelen te verduidelijken en de te volgen procedures nauwkeuriger te preciseren» (Kamer van Volksvert. 1968-1969 doc. 250, n° 6, verslag Commissie voor de landbouw uitgebracht door de Heer De Serrano, blz. 2), men ongelukkiglijk moet vaststellen dat deze pogingen totaal mislukt zijn ;

Dat aanlegger uit de onbegrijpelijke tekst van artikel 52 afleidt dat, in strijd met wat hoger werd betoogd, het de Vrederechter wél geoorloofd zou zijn veranderingen aan te brengen aan de toebedeling der kavels ;

Dat inderdaad de onbeholpen tekst van artikel 52 op zichzelf zulke interpretatie schijnt mogelijk te maken maar dat, gezien de hogerbeschreven formeel uitgedrukte wil van de wetgever en verdere bedenking, er voor dit ongelukkig opgesteld artikel een andere interpretatie moet worden gezocht ;

Dat men overigens niet inziet hoe betwistingen, van het opwerpen waarvan iemand overeenkomstig artikel 43 uitdrukkelijk vervallen is verklaard, nadien toch nog ter sprake zouden kunnen worden gebracht in het kader van artikel 52 ;

Dat wij als mogelijke interpretatie van artikel 52 de volgende zien :

a) de rechten van partijen hoofdens de door hen ingebrachte rechten op oude kavels zijn definitief vastgesteld vooraleer de ruilverkavelingsakte wordt verleden, namelijk door het definitief worden van de plannen en lijsten van het ruilverkavelingscomité.

b) nu kan het gebeuren dat, ingevolge materiële vergissingen, de akte niet de weergave is van gezegde rechten, bijvoorbeeld omdat een kavel, die volgens de definitief geworden plannen en lijsten dient toegewezen aan A, in de akte beschreven wordt als zijnde toebedeeld aan B.

c) het gebeurt eveneens dat er tussen de datum waarop men aan het definitief opstellen van de akte begint en deze waarop zij uiteindelijk verleden en ter hypotheekkantore wordt overgeschreven (in casu ongeveer 6 maanden voor een authentieke akte van 7.000 bladzijden plus stapels bijlagen), overdrachten en veranderingen van rechten voorkomen (bijvoorbeeld verkoop).

In deze gevallen wordt, ingeval van akkoord tussen de belanghebbenden (in het hogergenoemd voorbeeld tussen A en B), hun overeenkomst door het comité tot aankoop van onroerende goederen bij akte vastgelegd (artikel 53, laatste alinea).

Bij gebrek aan akkoord kan de Vrederechter volgens de procedure voorzien door artikel 43, «op verzoek van de belanghebbenden bepalen op welke nieuwe kavels of gedeelten hiervan rechten overgaan» ; hij kan ook de nadelige of batige saldo's herzien ; doch zulks enkel in geval van onvrijwillige materiële vergissingen of van materiële onmogelijkheid rekening te houden met rechtshandelingen door de belanghebbenden gesteld te korte tijd vóór het verlijden der akte of van de overschrijving ervan opdat men er rekening had kunnen mede houden.

Dat deze interpretatie van artikel 52 trouwens bevestiging vindt in het feit dat de procedure van artikel 52 slechts kan ondernomen worden nadat de ruilverkavelingsakte van kracht is geworden (zie aanhef artikel 52 : «rechten waarmede in de akte geen rekening is gehouden»).

II. In casu.

Aangezien uit hogervermelde beschouwingen blijkt dat de vraag van aanlegger hem pachtrecht toe te kennen over een kavel die, niet bij vergissing doch welbewust, door het Ruilverkavelingscomité in pacht werd toegewezen aan een derde, namelijk zekere Oostvogels, niet tot onze

macht behoort en zij dient afgewezen ;

Aangezien dus nog enkel de in ondergeschikte orde geformuleerde vraag tot schadevergoeding dient onderzocht in het kader van artikel 43 der Wet van 22 juli 1970 ;

Aangezien de feiten als volgt kunnen worden samengevat :

1) in 1965 worden door aanlegger pachtrechten ingebracht en aanvaard over 15 Ha. 41 a. 36 ca.

2) in 1970 ontvangt aanlegger geldige opzeg van pacht aangaande 4 Ha. 69 a ; hij is er begrijpelijkerwijze mede akkoord dat hiermede rekening wordt gehouden en dat zijn oorspronkelijke inbreng tot 10 Ha. 50 a. à 47 ca. wordt herleid.

3) aanlegger beweert tevens sedert ongeveer 1968 een perceel van 2 Ha. 36 a. 58 ca. in pacht te houden van Baron Van Havre ; het ruilverkavelingscomité verhoogt in mei 1972 zijn tot 10 Ha. 50 a. 47 ca. gereduceerde inbreng met deze oppervlakte en brengt hem derhalve op 12 Ha. 67 a. en 81 ca. ;

4) vermoedelijk in december 1972 vermindert het comité gezegde inbreng met de 2 Ha. 36 a. 58 ca. van het perceel Van Havre, beweerdelijk omdat aanlegger geen schriftelijk bewijs van het bestaan dezer pacht kan voorleggen en de Heer ingenieur Mutsaers op 6 november 1972, samen met vele andere gronden der familie Van Havre, het bewuste perceel opgaf als zijnde niet verpacht, er nochtans bijvoegend dat die opgave «vermoedelijk onnauwkeurigheden bevatte».

Daarbij komt dat aanlegger steeds heeft volgehouden telkenjare voor gezegd perceel 8.600 fr. pacht te hebben betaald in handen van Notaris X doch dat deze notaris daarover geen kwijting gaf. Desbetreffend schriftelijk geïnterpelleerd, weigert deze notaris de gevraagde inlichting te geven, zich beroepend op zijn beroepsgeheim.

5) het comité betwist in besluiten niet aan aanlegger voorgesteld te hebben hem een schadeloosstelling te betalen op grond van artikel 25 van de pachtwet, o.a. wegens het trekken van grachten op het zogenoemde perceel Van Havre.

6) elf inwoners der gemeente Loenhout bevestigen schriftelijk dat aanlegger het bewuste perceel bewerkte en bemestte.

7) de Heer Oostvogels, geboor van aanlegger, aan wie het bewuste perceel in pacht werd toegewezen, bekende op onze openbare zitting van 28 maart 1973 dat aanlegger tot 31 december 1972 pachter was van kwestieus perceel.

8) verweerster betwist niet dat aanlegger kwestieus perceel gedurende jaren heeft bewerkt en zijn runderen erop graasden.

Aangezien het bestaan ener pacht met vermoedens mag worden bewezen indien degene die beweert pachter te zijn daadwerkelijk in het bezit is van een landeigendom (Parl. Besch. 1964-65, n° 295, blz. 11 ; d'Udekem en Van Snick, Pachtrecht n° 108 ; Eeckloo, Pachtrecht n° 57 e.v.).

Aangezien uit de hogerbeschreven omstandigheden sub. 3, 4, 5, 6, 7 en 8 voldoende blijkt dat aanlegger het perceel groot 2 Ha. 36 a. à 58 ca., eigendom van Baron Van Havre, in pacht had ;

Dat aanlegger derhalve recht heeft op schadeloosstelling wegens niet toekenning van voldoende waardepunten ;

Om deze redenen :

Wij, Albert De Bièvre, Vrederechter van het kanton Brasschaat, rechtdoende tegensprekelijk ;

Voegen de vermelde zaken, ingeschreven onder A. R. nr. 1407 en A. R. nr. 1634 samen als zijnde verkocht ;

Verklaren de eis op grond van artikel 52 der Wet van 22 juli 1970 ontvankelijk doch ongegrond ; wijzen aanlegger van deze eis af ;

Verklaren de eis op grond van artikel 43 der Wet van

zich wilde voorbehouden om ter zake een stedenbouwkundig verantwoorde oplossing te geven ;

Overwegende dat evenwel de rechten van de burgerlijke partijen op vergoeding voor alle schade die door het misdrijf zou veroorzaakt zijn onverminderd blijven ;

Overwegende dat eerste beklagde bij conclusies uitvoerig betoogt dat deze schade miniem, zo al niet bestaande is, dat hunnerzijds de burgerlijke partijen in ondergeschikte orde betaling vorderen van forfaitaire bedragen van 400.000 frank (Van Woensel) en 500.000 frank (Vermeiren) ;

Overwegende dat het gepast voorkomt een deskundige te benoemen met de hiernavermelde zending ;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

(.....)

Verklaart de openbare vordering lastens zesde beklagde uitgedoofd wegens overlijden ;

Verklaart verjaard het feit A lastens tweede, derde, vierde en vijfde beklagden ;

Spreekt tweede, derde, vierde en vijfde beklagden vrij hoofdens het feit B hen ten laste gelegd ;

Stelt tweede, derde, vierde en vijfde beklagden buiten zake zonder kosten ;

Veroordeelt eerste beklagde tot een geldboete van duizend frank ;

en verwijst eerste beklagde tot de kosten van het geding belopende op 1.330 frank.

Zegt dat bij toepassing van art. 1 van de wet van 5 maart 1952, gewijzigd bij de wet van 22.12.1969, de geldboete van 1.000 frank vermeerderd is met 290 decimes per frank, derwijze dat die geldboete 30.000 frank zal bedragen ;

Bepaalt de duur van de gevangenisstraf waardoor de geldboete kan vervangen worden bij gebreke van betaling binnen de termijn vermeld in artikel 40 van het Strafwetboek, op drie maanden voor de geldboete van 1.000 frank.

Op burgerlijk gebied :

Vooraleer recht te doen benoemt als deskundige de heer Mutsaert, W., De Damhouderestraat 7, Antwerpen, met als opdracht, het wederrechtelijk opgerichte te beschrijven, de schade die de burgerlijke partijen hierdoor zouden geleden hebben te onderzoeken, de aard en omvang ervan te beschrijven, en de benadeling te ramen en te antwoorden op alle nuttige vragen van partijen ;

Zijn bevindingen in een met redenen omkleed verslag neer te schrijven, waarvan de handtekening zal worden voorafgegaan door de eed : Ik zweer dat ik mijn opdracht in eer en geweten, nauwgezet en eerlijk vervuld heb, zo helpe mij God, onverminderd de eventuele aanwending van een andere vorm van eedaflegging ;

Kosten desbetreffende voorbehouden ;

VREDEGERECHT TE BRASSCHAAT

18 april 1973.

Rechter : M. A. De Bièvre.

Advocaten : Mrs. J. Den Haerynck en W. Stijnen.

Ruilverkaveling. — Wet van 22 juli 1970, artt. 43 en 52. — Draagwijde.

In het kader van art. 43 van de Wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling uit kracht van de wet, bezit de vrederechter slechts de macht om vergoedingen te herzien of toe te kennen wegens veranderingen die hij toebrengt aan de berekening van oppervlakten, van de globale waarden, enz. De vorming of de toebedeling

van de kavels kan niet door de rechter herzien worden.

Wat art. 43 niet toestaat, wordt niet door art. 52 mogelijk gemaakt. Dit laatste artikel dient als volgt te worden geïnterpreteerd : de rechten die voor de partijen voortvloeien uit de door hen ingebrachte kavels, zijn definitief vastgesteld voordat de ruilverkaveling wordt verleden, nl. door het definitief worden van de plannen en de lijsten van het ruilverkavelingscomité ; het kan echter gebeuren dat de akte, ten gevolge van een materiële vergissing, niet de juiste weergave van die rechten is, of dat er tussen het definitieve opstellen van de akte en het verlijden ervan, overdrachten en veranderingen van rechten plaatshebben ; het eventuele akkoord daaromtrent tussen de belanghebbenden wordt door het comité tot aankoop van onroerende goederen bij akte vastgelegd ; bij gebrek aan akkoord kan de rechter op verzoek van de belanghebbenden bepalen, op welke nieuwe kavels of gedeelten hiervan rechten overgaan, en hij kan de nadelige of de batige saldo's herzien.

Ten deze werden door het ruilverkavelingscomité uit de inbreng van pachtrechten van een belanghebbende uitgesloten de pachtrechten die hij beweerde te hebben op een perceel, waarvan hij in het bezit was, maar waarvoor hij geen schriftelijk pachtcontract kon overleggen. Daar het bestaan van de pacht thans door vermoedens bewezen wordt, beslist de vrederechter in het kader van art. 43, dat de pachter recht heeft op schadeloosstelling wegens niet-toekenning van voldoende waardepunten.

Van Hasselt t./ Ruilverkavelingscomité Loenhout.

I. Voorafgaande beschouwingen betreffende de procedure.

a) artikel 43 :

Aangezien aanlegger de procedure heeft aangevat voorzien door artikel 43 der Wet van 22 juli 1970 op de ruilverkaveling uit kracht van de Wet ;

Aangezien in het kader van dit artikel de Vrederechter, als enige macht, deze bezit vergoedingen te herzien of toe te kennen hoofdens veranderingen door hem aangebracht aan de berekening van oppervlakten, van de globale waarden enz., en zulks in laatste aanleg ;

Aangezien het zonder de minste twijfel de formele wil van de wetgever is geweest aan de belanghebbende bij een ruilverkaveling niet de gelegenheid te geven de vorming of de toebedeling zelf der nieuwe kavels door de rechtelijke macht te laten herzien (zie o.a. Kamer Volksvertegenwoordigers 1968-1969 doc. 250 n° 6, blz. 12, litt. c en blz. 63, 2 laatste alinea's).

Dat zulks in de praktijk overigens omzeggens onmogelijk zou zijn daar, bij het toekennen van een kavel aan iemand anders dan aan de persoon aangeduid door het Ruilverkavelingscomité, zelfde kavel van laatstgenoemde zou worden afgenomen met gevolg dat, om dezes rechten niet te krenken, hem een van nog iemand anders te ontnemen kavel zou moeten worden toegekend, enz. ;

Dat dit alles als gevolg zou hebben dat, bij de minste gegrond geachte klacht van een belanghebbende, de Vrederechter ertoe gebracht zou worden een volledig nieuwe herverkaveling door te moeten voeren, bewerking waartoe hij niet de vereiste beroepsbekwaamheid, bezit, dan wanneer daaraan zeer bevoegde landbouwingenieurs en ambtenaren, bijgestaan door een uit belanghebbenden samengestelde commissie van advies, gedurende zeer lange jaren hebben gewerkt ;

Dat bijvoorbeeld de ruilverkaveling Loenhout - Wuustwezel 15 jaren noeste arbeid heeft gevergd.

22 juli 1970, ingeleid bij dagvaarding 2 januari 1973 ontvankelijk;

Alvorens ten gronde te beslissen: zeggen dat de door Ons bij beschikking van twaalf december 1972 aangestelde deskundigen de eed zullen afleggen ter openbare terechtzitting van woensdag 25 april 1973 te 14 u. 's middags en zij hun opdracht zullen vervullen, namelijk de vergoeding te ramen aan aanlegger verschuldigd ingevolge het niet toekennen van voldoende waardepunten zoals hoger beschreven, inzonderheid de schade door aanlegger geleden ingevolge het niet toekennen van het perceel Van Havre, groot 2 Ha. 3.6 a. a 58 ca.;

Om nadien te worden gevonnist als naar recht;

Kosten voorbehouden;

Verklaren huidig vonnis uitvoerbaar niettegenstaande beroep en zonder zekerheidsstelling;

BOEKBESPREKING

B. Schnapper, e.a., Droit pénal et société méridionale sous l'Ancien Régime. (Recueil des Mémoires et Travaux publié par la Société d'Histoire du Droit et des Institutions des anciens Pays de Droit Ecrit), dl. VIII. — Université de Montpellier, 1971.

In een vroegere boekbespreking hebben wij er reeds op gewezen dat in verschillende Universiteiten in Frankrijk wetenschappelijke studiegroepen zich actief met de jurisprudentie van het oude strafrecht, vooral in de 18de eeuw, bezig houden. Na Parijs (Prof. Bongert) en Caen (Prof. Chauvin) publiceert thans de Universiteit van Montpellier een bundel van vier merkwaardige studiën.

De studie van prof. B. Schnapper (bij ons geen onbekende, sinds zijn mooi artikel « Testes inhabiles » in het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, XXXIII, 1965), behandelt « La répression pénale au XVIe siècle. L'exemple du Parlement de Bordeaux (1510-1565) » waarin hij bewijst hoe sterk de parlementaire activiteit creatief werkte en hoe dikwijls het Parlement van Bordeaux de ordonnantiën en de gewoonten verwaarloosde. Het kwam er alleen op aan de repressie efficiënter te maken. De straffen waren in 1565 niet strenger dan in 1511: integendeel, ze waren kwantitatief zachter. In feite zocht men de strengheid niet in wredere straffen, maar in een wredere procedure, die hoofdzakelijk op de tortuur steunde (p. 1-54).

De studie van Nicole Arnaud-Duc behandelt de « Aspects socio-démographiques de l'abandon d'enfants à Aix-en-Provence sous l'Ancien Régime » (p. 55-83). De auteur bestudeert drie facetten van de kinderverlating in het hospitaal St-Jaques in Aix-en-Provence van 1651 tot 1782: de modaliteiten (open of geheim?), haar belang t.o.v. de wettige geboorten en de oorzaken (de armoede meer dan de zedenverwilderung en het egoïsme).

Noël Laveau behandelt « La criminalité à Bordeaux au XVIIe siècle. Etude par sondages » (p. 85-144), op basis van de criminele archieven van de « cour des jurats » in de 18de eeuw. Bordeaux, die haar bevolking in een eeuw verdubbelde vooral dank zij de immigratie, kende in de 18de eeuw, vooral een toename van de criminaliteit precies in dat arm en ontwricht milieu, dat zich niet wist te integreren in de strenge bordelese maatschappij. Aldus vormde zich een parallelle solidariteit in de armenwijken.

Jean-Claude Nicod beschrijft « Les 'séditieux' en Languedoc à la fin du XVIIIe siècle » (p. 145-165), waarin hij niet zozeer de « séditions pour le bled » (graan) bestudeert, maar wel deze die door de autoriteiten gebrandmerkt werden als « libertins » en « séditieux », vlak vóór de Revolutie van 1789.

Ook dit collectief werk bewijst, zoals de voorgaanden, dat de jurisprudentie en de dokumenten van de procedure

een veel preciezer beeld geven van de evolutie van de maatschappij dan de tractaten der juristen dit kunnen. Maar het vraagt van de rechtshistorici veel moed en geduld.

L. Th. Maes.

MEDEDELINGEN

Interuniversitair Centrum voor Rechtsvergelijking.

Op donderdag 7 juni 1973, te 17.30 u., ten zetel van het Centrum, Jan Jacobsplein 11, zal een voordracht gehouden worden door de heer C.A. Colliard, hoogleraar aan de « Université de Paris, Panthéon-Sorbonne », Ere-Decaan van de « Faculté de droit et des sciences économiques de Grenoble », met als onderwerp:

« Les techniques non-juridictionnelles de protection des libertés publiques en droit comparé ».

BALIELEVEN

Conferentie der Jonge Balie te Leuven

Voordracht door Staatsminister Th. Lefevre

Vrijdagavond jl. was staatsminister Theo Lefevre te gast bij de Conferentie der Jonge Balie te Leuven. In een bomvolle zittingszaal werd ook oud-minister Vranckx opgemerkt. Voorzitter L. Van Bruystegem begroette hem als staatsman, wetenschapsmens en konfrater.

In feite was de spreekbeurt meer dan alleen maar een ophalen van politieke herinneringen, maar veeleer een helder en boeiend overzicht van de politieke geschiedenis van België in de laatste 50 jaren.

De tussenoorlogse tijdspanne bestempelde spreker als zijnde deze van een veroordeelde generatie waarbij weliswaar overgegaan werd van een censitaire naar een zuivere democratie met algemeen stemrecht, maar die voor het overige gekenmerkt werd door gebrek aan daadwerkelijk beleid, zowel op buitenlands als op sociaal-economisch vlak. Het was de « belle époque » waarin iedereen spekuleerde op de krach van 1929 en het ontstaan van een fascistische beweging als reactie tegen het inefficiënt parlementarisme, waarbij ministers en parlement de kroon niet langer zochten te dekken.

Komt dan de oorlog en de bezetting. In deze jaren wordt de naoorlog voorbereid, dank zij de stuwkracht van Tony Herbert. Belangrijk hierbij is het Kerstprogramma van de C.V.P. van 1945, hetwelk een politieke herstructurering beoogt. Van deze voorstellen tot hernieuwing komt niet veel terecht doordat alle aandacht achttereenvolgens in beslag genomen wordt door grote passionele problemen: epuratie en repressie, koningskwestie, schoolstrijd, dekolonisatie, kommunautaire problemen.

Spreker vertelt vervolgens op humoristische toon hoe hij in 1950 op 36-jarige leeftijd voorzitter werd van de C.V.P. Hij schetst de periode hierop volgend als één waarin de parlementsliden geen gezag meer hadden, de coalitieregeringen als grootste zorg hadden niet te vallen en waarin alles draait rondom het regeerakkoord dat is uitgegroeid tot een programma zo lijvig als een telefoongids.

Op internationaal vlak stelt men een wedergeboorte vast van het nationalisme, een rem voor de Europese eenmaking, waarvoor de Gaulle de grote verantwoordelijke was.

Niettemin heeft de generatie van staatsminister Lefevre een lange vredesperiode opgebouwd en gezorgd voor de

th^{is} is to versmade consumptiemaatschappij. Onze huidige
pro^{lenen} lenen zijn deze van rijke mensen.
P^{reale} regionale regionalisatie bekende spreker zich als een uit-
ges^{proken}proken unitarist.
E^{en} druk bijgewoonde receptie besloot deze geslaagde
av^oid.

WETGEVING

Wetsvoorstel tot wijziging van artikel 1273 van het Gerechtelijk Wetboek

Toelichting.

Kr^{achtens} artikel 1273 van het Gerechtelijk Wetboek,
waarⁱⁿ de tekst is overgenomen van het 5e en het 6e lid
van artikel 262 van het Burgerlijk Wetboek, zoals die bij
artike^l 42 van het koninklijk besluit nr. 300 van 30 maart
1936 en artikel 48, paragraaf 4, van de wet van 5 juli 1963
waren vastgesteld, wordt « ieder hoger beroep tegen een
vonnis waarbij echtscheiding wordt toegestaan, op straffe
van verval, binnen acht dagen na de dag waarop het
beroe^pp is ingesteld, bij deurwaardersexploot ter kennis
gebracht van de griffier van de rechtbank die de bestre-
den beslissing heeft gewezen. »

Een tweede lid van artikel 1273 voegt daaraan toe dat
de griffier op de kant van de beslissing melding maakt
van het ingestelde beroep.

Die bepalingen hadden ten doel te verhinderen dat de
eisende partij, die in hoger beroep was geslaagd, met het
oog op de overschrijving van de echtscheiding in de
registers van de burgerlijke stand ondanks het inge-
stelde hoger beroep, een getuigschrift zou kunnen ver-
krijgen waaruit blijkt dat geen hoger beroep is ingesteld.

Het huidige artikel 262 van het Burgerlijk Wetboek en
artikel 1273 van het Gerechtelijk Wetboek zijn er de
oorzaak van dat vrij dikwijls vergeten wordt het nodige
te doen (Luik, 20 december 1972; Jurisprudence Liège, 17
februari 1973, blz. 154), (Brussel, 26 juni 1970; Pas. 1972,
I, 352) (Cass., 1 oktober 1971; Pas. 1972, I, III en 115).

Daar de bij verzoekschrift dan wel bij deurwaarders-
exploot opgemaakte akte, waarbij hoger beroep wordt
aangetekend tegen het vonnis dat echtscheidig toestaat,
moet worden ingeschreven ter griffie van het hof van
beroe^pp, moet de aanzegging aan de griffie van de recht-
bank die de beslissing heeft gewezen, in overeenstemming
met de algemene strekking van het Gerechtelijk Wetboek,
voortaan worden gedaan door de griffie van het hof van
beroe^pp in plaats van door de partij die het beroep instelt.

Dat is het doel van de nieuwe tekst van artikel 1273
van het Gerechtelijk Wetboek, zoals dit hierna voorkomt.

Wetsvoorstel.

Enig artikel.

Artikel 1273 van het Gerechtelijk Wetboek wordt vervan-
gen door de volgende tekst:

« Binnen 48 uur nadat de akte waarbij hoger beroep
wordt ingesteld tegen een vonnis dat echtscheiding toe-
staat, ter griffie van het Hof is ingeschreven, geeft de
griffier kennis van die inschrijving aan de griffier van de
rechtbank die de bestreden beslissing heeft gewezen.

Deze maakt op de kant van de beslissing melding van
het ingestelde beroep. »

5 april 1973.

E. Charpentier, J. Belmans, A. Lahaye-Duclos, H. Suy-
kerbuyk, A. Baudson, J. Gol.

TIJDSCHRIFTEN

Omnilegie, jaargang 1973 - maart.

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jaargang 1973 - nr. 4.

Pensioen (gemeentelijk). — Boekbespreking. — Ere-
titels. — Kamping. — Landloperij en bedelarij. — Notulen.
— Openbare onderstand (commissie van). — Personeel
(gemeente). — Raad (gemeente). — Wegen.

Jura Falconis, jaargang 1972-73 - nr. 4. April-mei.

H. Calvert, Characteristics of the British system of social
security, with special reference to unemployment. — Carl
De Busschere, Dr. jur. R. Eecklo over de nieuwe landpacht-
wet en enkele problemen bij haar toepassing. — A. Huy-
gens en D. Pelicaen, Franchising. — A. Slen, De jurist en
zijn beroepsrollen. — M. Kiekens, Het algemeen belang
bij de onteigening ten algemene nutte en de rechterlijke
controle. — W. Wilms, Het pessimistisch, maar desalniettemin
toch erg boeiende Jos. De Man-interview.

Nederlands Juristenblad, jaargang 48 - 73/21.

Mr. H. Singer-Dekker, Justitiële documentatie. — Mr.
A.J. Cnoop Koopmans, Rechter en politiek. — J. Van Geest,
Grondeigendom en delfstoffen. — Mr. J.W.G. Bardoul, Een
juridische doolhof. — A. Minderhoud, Billijkheid tegenover
recht. — Ned. Arbitrage Instituut, Reglementswijziging Ned.
Arbitrage Instituut. — Prof. mr. J. Leyten, Proces van
zwarigheden. Strafmaat III of de doodstraf als one-man-
show.

T.V.V.S. - Maandblad voor Ondernemingsrecht, 16e jaar- gang - nr. 5 (mei 1973).

Mr. K.P. Schaap, De praktijkvennootschap voor advoka-
ten. — Prof. mr. M.R. Mok, Tien jaren en tien maanden. —
Prof. mr. J.K. Moltmaker, Kapitaalsbelasting bij samenwer-
king en fusie (II, slot). — C. van Soest, Stichting en lijf-
renteovereenkomst. — Drs. H.P.M. van Ravestijn, Beleg-
gingsbeleid in verleden en heden. — Dr. J. Groenendaal,
De begrippen « ondernemer », « onderneming » en « be-
stuurder » in de wet op de ondernemingsraden. — Mr.
F. Molenaar, Een verband dat optreedt.

De Gerechtsdeurwaarder, jaargang 1973 - nr. 5.

J. van der Heide, Schrijnend onrecht. — J.R. Bierman,
Recht in beroering. — C.A.M. Nieuwenhuis, Europees
executieverdrag. — Rechtshulp V.E. Amsterdam. — P.A.
Neve, Kostenveroordeling ex artikel 865 Rv. — Brouwerij-
contracten. — K.C. v. d. Meije Pzn, Het VIII Internationale
congres. — I. Harshagen, Einde van een deurwaarders-
dynastie. — P.A. Neve, Uit het Staatsblad. — Mededelin-
gen. — Van de deurwaarders. — Wijzigingen bijzondere
reglementen.

Journal des Tribunaux, jaargang 1973 - nr. 4829.

J. Detienne, L'accession aux activités économiques dans
la Communauté économique européenne (1re partie). —
Jurisprudence. — Notes de jurisprudence. — Chronique
judiciaire.

Revue générale des Assurances et des Responsabilités, jaargang 1973 - nr. 5.

Rechtspraak: Chose. — Etat. — Entrepreneur. — Gara-
giste. — Médecin vétérinaire. — Lésion matérielle. —
Lésion physique. — Prescription. — Respons. — Chemin
du travail. — Dépens. — Prescription.

Common Market Law Reports, jaargang 1973 - part 69.

Cases. — Decisions.